

Empowered lives.
Resilient nations.

Türkiye'nin Ege Kıyılarındaki Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarında Geliştirilebilecek Sürdürülebilir ve Çevre Dostu Ekonomik Faaliyetler Listesi

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

Türkiye'nin Ege Kıyılarındaki Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarında Geliştirilebilecek Sürdürülebilir ve Çevre Dostu Ekonomik Faaliyetler Listesi

Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

Hazırlayanlar:
Esra Başak ve Uğur Yolak

Temmuz 2013
Ankara

© 2013 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM)

Mustafa Kemal Mah. Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km (Tepe Prime Yanı)

Çankaya/ ANKARA

Tel: +90 (312) 222 12 34 Faks: +90 (312) 222 26 61

<http://www.csb.gov.tr/gm/tabiat/>

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 415. Cadde No. 11 06610 Çankaya/ Ankara

Tel: +90 312 454 1100 Faks: +90 312 496 1463

<http://www.tr.undp.org>

Güçlü bireyler. Güçlü toplumlar.

Bu yayın tamamen ya da kısmen yeniden yazılabilir ve herhangi bir şekilde eğitsel ya da kar amacı gütmeyen amaçlarla, baskı sahibinden özel izin alınmaksızın, kaynağa atıfta bulunarak kullanılabilir. TVKGM veya UNDP, bu yayının kaynak olarak kullanıldığı tüm yayınların bir kopyasını almaktan minnet duyacaktır. Bu yayın, herhangi bir ticari amaç için TVKGM veya UNDP 'den yazılı izin almaksızın tekrar satışının yapılması amacıyla kullanılamaz.

Bu eser kaynakça amacıyla şu şekilde atfedilebilir: Başak,E.,Yolak,U., 2013. Türkiye'nin Ege Kıyılarındaki Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarında Geliştirilebilecek Sürdürülebilir ve Çevre Dostu Ekonomik Faaliyetler Listesi-List of sustainable and environmental friendly joint or individual economic activities for Turkish Aegean MPAs. PIMS 3697: Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Teknik Rapor Serisi 15: 32 sf.

Bu yayın Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM) tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP Türkiye), T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütülen büyük ölçekli "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi" Projesi kapsamında basılmıştır.

Teknik Rapor Serisi: 15

Yazarlar:Esra Başak ve Uğur Yolak

Düzeltili: Gülhan Badur Özden, Güner Ergün ve Harun Güçlüsoy

Kapak ve İç Tasarım: Evren Çağlayan

Kapak Fotoğraf: 1-3. TVKGM Arşivi

Fotoğraflar: 1. Cem O. Kırac 2. Vahdet Ünal, 3. Harun Güçlüsoy

Bu belge, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, GEF ve Birleşmiş Milletler resmi belgesi olarak düşünülmemelidir.

Önsöz

Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde doğal yapısı ve iklimsel koşulları nedeniyle kıyı alanları büyük bir biyolojik çeşitliliğe sahip olup bu alanlara ilişkin sorunlar gün geçtikçe artmaktadır. Son yıllarda hızlı kentleşme, sanayileşme, turizm, ikinci konut vb. gelişmelerden dolayı çarpık yapılaşma ve plansız gelişme yaşanmakta, kıyı ve deniz alanları bu sorunlardan ciddi anlamda etkilenmektedir.

Özellikle ekonomik alanlardaki gelişmeler deniz taşımacılığını da arttırmakta kalkınma, barınma, ticaret, rekreasyon ve temel ihtiyaçları karşılamak için kıyı ve deniz alanlarının kullanımına bağlılık gitgide artmaktadır. Bunun yanı sıra hızlı kentleşmenin ve yapılaşmanın kıyı alanları üzerindeki baskısı kumul, tuzcul ve bataklık alanların kaybı, kıyı ve deniz kirliliği, kıyı ekosisteminin kaybı ve bozulması gibi birçok sonucu doğurmaktadır. Kıyı ve deniz alanlarının biyolojik çeşitliliği ve verimliliği giderek artan bir baskıya maruz kalarak, bu alanlarda telafisi mümkün olmayan zararlar oluşturmaktadır.

Korunması gerekli en önemli değerlerimizden olan kıyı ve deniz alanları üzerindeki bu baskıların giderilmesine ve bu sorunların çözümüne yönelik olarak bu alanların sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde, doğal yapısını bozmadan, koruma ve kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi amacıyla; temelde etkin bir uygulama ve denetim süreci içeren bir yapısal düzenleme ve altyapı oluşturulması, ilgili tüm kurum ve kuruluşların kapasitelerinin bu yapısal düzenleme uyarınca artırılması, tüm paydaşlar arasında işbirliğinin ve koordinasyonun artırılması, etkin ve verimli bir iş programı ve finansal kaynak modeli oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tüm bu hususların bilinciyle, 8.592 km kıyı uzunluğuna sahip ülkemizin kıyı ve deniz alanlarında ulusal mevzuatımız ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle nesli tehdit ve tehlike altındaki tür ve habitatların araştırılması ve korunması, kıyı ve deniz alanları biyolojik çeşitliliklerinin araştırılması, önemli koy ve körfezlerin deniz üstü araçları taşıma kapasitesinin belirlenmesi, koruma kullanma esaslarının belirlenmesi, bütünlüklü kıyı alanı yönetimine yönelik çalışmalarla, bu alanların karşı karşıya olduğu sorunları asgariye indirmek için azami ölçüde gayret sarf etmektedir.

Kıyı ve deniz kaynaklarının korunması gelişen küresel bir öncelik olması nedeniyle Deniz Koruma Alanları kavramı da büyük ölçüde yayılmakta olup bu kavramın ülkemizde önemini farkındalığı noktasında önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Genel Müdürlüğümüz, 2009-2013 yılları arasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın uygulayıcı ortaklığında yürüttüğü "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının Güçlendirilmesi" büyük ölçekli GEF Projesi ile, Türkiye karasularındaki denizel biyolojik çeşitliliğin korunması, kıyı ve deniz koruma alanları veri ağının yapılandırılması ve ekolojik hizmet fonksiyonlarının etkin ve sürdürülebilir yönetimle etkin kılınmasında uzun vadeli çözüm için ilk adımı atmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan deniz ve kıyı koruma alanlarında ekonomik analiz, balıkçılık sosyo ekonomisi de dahil olmak üzere sosyo-ekonomik araştırmalar, hassas alanların belirlenmesi, ekonomik prensiplerin planlamaya entegrasyonu, finansal sürdürülebilirlik, deniz araçlarından kaynaklanan kirleticilerin azaltılması ile alternatif geçim kaynaklarını kapsayan teknik çalışma raporları serisinin;

- Mevcut kıyı ve deniz alanlarının daha etkin yönetimi ve öncelikle yeni kıyı ve deniz alanlarının kurulması için sorumlu kurumların ihtiyaç duyduğu iç yapı ve kapasitenin güçlendirilmesi,
- Deniz koruma alanları planlama ve yönetim sisteminin etkin iş planlaması, yeterli etkin yönetim maliyeti ve gelir üretim düzeyine imkan vermesinin sağlanması,
- Kıyı ve deniz koruma alanlarının çok amaçlı kullanımı içinde ekonomik faaliyetlerin yönetimi ve düzenlenmesi için kurumlar arası koordinasyon mekanizmasının sağlanması,

konularında 3 ana sonuca hizmet etmesi hedeflenmekte olup bu kapsamda bilgilerinize sunulmaktadır.

Osman İYİMAYA
Genel Müdür

İçindekiler

Yönetici Özeti	
Executive Summary	
I. Giriş	
II. Yöntem.	
III. Alanlar Özelindeki Durum:	
1. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi	
2. Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi	
3. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi	
4. Gökova ÖÇK Bölgesi	
5. Foça ÖÇK Bölgesi	
6. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı	
Kaynakça	
Ek 1: Sürdürülebilir ve Çevre Dostu Ekonomik Faaliyetlerin Belirlenmesi Çalıştayları Katılımcı Listesi	

Kısaltmalar

ÇED	Çevre Etki Değerlendirmesi
DKMPGM	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
FETAB	Fethiye Turizm Altyapı Hizmet Birliği
FETAV	Fethiye Turizm, Tanıtım, Eğitim, Kültür ve Çevre Vakfı
FİSKOBİRLİK	Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
GEKA	Güney Ege Kalkınma Ajansı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
MARTAB	Marmaris ve Çevresi Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birliği
MTA	Maden Tetkik ve Arama genel Müdürlüğü
OGM	Orman Genel Müdürlüğü
ORKÖY	Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
ÖÇKB	Özel Çevre Koruma Bölgesi
SARÇED	Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği
TEMA	Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TVKGM	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu

Şekiller ve Tablolar

Şekil 1. Proje Uygulama Alanları.	
Tablo 1. Fethiye-Göcek ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler:	
Tablo 2. Fethiye-Göcek ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler.	
Tablo 3. Köyceğiz-Dalyan ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler:	
Tablo 4. Köyceğiz-Dalyan ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler:	
Tablo 5. Datça-Bozburun ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler.	
Tablo 6. Datça-Bozburun ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler:	
Tablo 7. Gökova ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler:	
Tablo 8. Gökova ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler:	
Tablo 9. Foça ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler:	
Tablo 10. Foça ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler:	
Tablo 11. Ayvalık Tabiat Parkı'nda DKMPGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler:	
Tablo 12. Ayvalık Tabiat Parkı'nda yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler:	

Teşekkür

Ön çalışma boyunca tüm çalışmalara ve bölgelerde düzenlenen çalıştaylara katılarak; proje uygulama alanlarında sürdürülebilir ve çevre dostu ekonomik faaliyetlerin belirlenmesi sürecinde fikir ve görüşlerini paylaşan, katkı sağlayan tüm yerel paydaşlara, TVKGM ve UNDP ye projenin gerçekleşmesini sağladıkları için teşekkür ederiz.

Not: Bu rapordaki öneri faaliyetler görüşme yapılan kurum ve kişilerin görüşlerini yansıtmaktadır. TVKGM ve UNDP'nin görüşleri ile birebir örtüşmeyebilir.

Yönetici Özeti

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü (TVKGM)'nin yürütücülüğünü ve Küresel Çevre Fonu/Global Environmental Facility (GEF) adına Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı/United Nations Development Program (UNDP) Türkiye'nin uygulacılığını üstlendiği "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (2009-2014) Türkiye'de ulusal deniz ve kıyı koruma alanları sistemini güçlendirmeyi ve bu alanların etkin yönetimini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Projenin üç ana hedefi;

- Mevcut Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının daha etkin yönetimi ve yeni Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının kurulmasının önceliklendirilmesi için sorumlu kurumların ihtiyaç duyduğu kurumsal yapı ve kapasite güçlendirilmesi;
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanları için finansal planlama ve yönetim sistemleri geliştirilmesi ve uygulanması ile etkin iş planlaması, yeterli gelir üretimi ve etkin yönetim maliyetinin sağlanması;
- Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının çok amaçlı kullanım alanlarında, ekonomik faaliyetlerin yönetimi ve düzenlenmesi için kurumlar arası koordinasyon mekanizmasının uygulamaya konmasıdır.

Bu çalışmada, ikinci hedef çerçevesinde, projenin altı pilot alanında hayata geçirebilecek, "sürdürülebilir ve çevre dostu" olarak tanımlanabilecek ortak veya bireysel ekonomik faaliyetlerin listelerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu ekonomik faaliyetler içerisinde potansiyeli olan ve sürdürülebilir olarak seçilen öneriler, her alan için hem TVKGM hem de yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılması açısından iki ayrı tablo olarak sunulmaktadır. Ayrıca, gelir getirici faaliyetlerin zorlukları/riskleri, kolaylıkları/avantajları ve bu faaliyetlerin hayata geçirilmesinde hangi ilgili tarafların rol alabileceği (uygun durumlarda) açıklanmaktadır.

Çalışma iki ana faaliyete dayanmaktadır. Öncelikle, listelerin oluşturulması için 2010 yılında saha çalışmaları yürütülmüştür. Projenin yerel

uzmanları tüm pilot Özel Çevre Koruma Bölgeleri/ÖÇKB (Fethiye-Göcek, Köyceğiz-Dalyan, Datça-Bozburun, Gökova, Foça ÖÇKBleri) ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkında görüşme ve gözlemlerde bulunmuştur. Yapılan çalıştaylar dışında altı alanda yapılan toplam görüşme sayısı 132'dir. Görüşmelerde, bölgelerde hali hazırda yer alan gelir getirici faaliyetlerin yanı sıra potansiyel yerli ürün satışı, ekoturizm ve dalış turizmi gibi yeni ekonomik faaliyetlerden sağlanabilecek gelir artırıcı girişimler konusunda yerel paydaşlardan bilgi alınmıştır. Yerel paydaşlar; kamu sektörünün temsilcileri (tarım, turizm müdürlükleri, vb.), özel sektör (işletmeler), sivil toplum örgütleri, kooperatifler ve köy muhtarları şeklinde özetlenebilir.

İkinci aşamada, proje pilot alanları temsilcilerinin katılımıyla 15 Mart 2012 tarihinde Akyaka'da 12 ve 13 Nisan 2012 tarihlerinde Ayvalık ve Foça'da üç adet çalıştay düzenlenerek raporun sonuçları paylaşılmış ve her alan için danışma/beyin fırtınası çalışmaları düzenlenmiştir. Mevcut liste bu iki çalışmanın sonuçlarına dayanılarak hazırlanmıştır.

Sonuç olarak, tüm bölgelerde gelir getirici faaliyetler konusunda çok değişik öneriler dile getirilmiştir. TVKGM açısından faaliyetler şöyle özetlenebilir:

- İskele, çekek yerleri ve benzeri kıyısal ihtiyaçlara hitap eden yerlerin işletilmesi,
- Yeni günübirlik alanların düzenlenmesi,
- Ziyaretçi merkezleri açılması; alanların tarihi ve doğasının tanıtımını sağlayan hem de satış yapılabilecek noktaların geliştirilmesi (bölgesel, tarımsal ürünlerin ve kadınların el işlerinin tanıtımı ve satışı),
- Sınırlı yerlerde izin verilecek, farklı (daha yüksek) bir ücrete tabi tutulabilecek dalış faaliyetlerinin belirlenmesi,
- Alan rehberliğinin uygulanması; TVKGM'nin şartlarını belirleyerek akredite edeceği bir kurum aracılığı ile Rehber Sertifikaları verilmesi ve sertifika başına ücret alınması,
- Ekoturizm, agroturizm ve sağlık turizmi (ör. Astım, Akciğer hastalıkları vb.) için devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan uygun alanların kira karşılığı tahsisi,

- Organik ve yerel yemeklerin hazırlanması ve tanıtılması ile yemek turizminin geliştirilmesi,
- Bisiklet, yürüyüş gibi aktivitelerin yanında sağlık ve kültür turizminin geliştirilmesi ile turizm sezonunun süresinin uzatılması, çeşitliliğinin artırılması.

Yerel halk açısından bölgelere baktığımızda tarım, turizm ve balıkçılık faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. Geleneksel deniz ve güneş turizminin çeşitlendirilmesi gerektiği göz önünde bulundurularak

bu yönde dalış alanlarının artırılması, ekoturizmin geliştirilmesi için yürüyüş (trekking) güzergahlarının belirlenmesi, tarihi ve kültürel yerler hakkında bilgi edinilmesi, kuş gözlemleri yapılması, agro-turizmin geliştirilmesi örneğin geleneksel yemek pişirme ya da tarım yöntemleri, yerel el sanatlarının uygulamalı gösterilmesi, ev pansiyonculuğunun ve butik otellerin geliştirilmesi yönündeki girişimler tüm bölgelerde ek gelir sağlayacaktır.

Executive Summary

“Strengthening Protected Area Network of Turkey: Catalyzing Sustainability of Marine and Coastal Protected Areas Project” (between 2009-2014), is executed by the General Directorate of Natural Assets Protection of the Ministry of Environment and Urbanization while The United Nations Development Program (UNDP) in Turkey is its implementing partner. The aim of the project is to facilitate expansion of the national system of marine and coastal protected areas and improve its management effectiveness.

The project aims to achieve the following outcomes:

- Outcome 1: Responsible institutions have the capacities and internal structure needed for prioritizing the establishment of new MCPAs and for more effectively managing existing MCPAs
- Outcome 2: MCPA financial planning and management systems are facilitating effective business planning, adequate levels of revenue generation and cost-effective management
- Outcome 3: Inter-agency coordination mechanisms in place to regulate and manage economic activities within multiple use areas of the MCPAs

Especially with the second outcome in mind, this study presents a list of sustainable and environmentally friendly joint or individual economic activities for the pilot project sites which are:

- Fethiye-Göcek SEPA
- Köyceğiz-Dalyan SEPA
- Datça-Bozburun SEPA
- Gökova SEPA
- Foça SEPA
- Ayvalık Adaları Nature Park

The lists raise a number of issues that focus on income generating activities, not only to facilitate economic development but also to ensure that coastal resources are utilized in a sustainable manner. The proposed economic activities are provided in two different tables for each site; one focusing on income generating activities for the General Directorate for Protection of Natural Assets/ GDPNA and the General Directorate of Nature Conservation and National Parks/GDNCNP for the case of Ayvalık Adaları Nature Park and the other focusing on local employment and income possibilities. Each suggestion is also presented with its respective challenges / risks and facilities / benefits.

The basis of this study is both the fieldwork conducted between August and September 2010 and workshops conducted between 12-13 April 2012 in Ayvalık and Foça, in 15 March 2012 in Akyaka (Muğla) for the SEPAs located in Muğla Province. The total number of fieldwork consultations were 132. During the interviews, information about current and potential income-generating activities such as the sale of locally produced goods, eco-tourism and diving tourism were gathered from local stakeholders. These stakeholders can be summarized as representatives of the public sector (district offices of agriculture, tourism, municipalities etc.), the private sector (businesses), non-governmental organizations, cooperatives, and village headmen. As a result, different suggestions on new income-generating activities were made by the people interviewed in all regions. Suggestions for GDPNA’s revenue generating activities can be summarized as follows:

- Operation of new piers, buoys and other similar coastal and marine needs,
- New site rentals (touristic beaches),
- Visitor centers: Information about the history and nature of the areas can be provided as well as the sale of locally produced goods (e.g. agricultural goods, crafts and products of women),
- Permitting diving within limited zones by applying a different (higher) fee policy,
- The implementation of field guide system for each of the SEPAs: GDPNA can charge appropriate fees per certificate provided (know-how is available in the General Directorate of Nature Conservation and National Parks),
- Available land from state owned property can be rented out for ecotourism, agrotourism and health tourism initiatives (e.g. lung diseases)

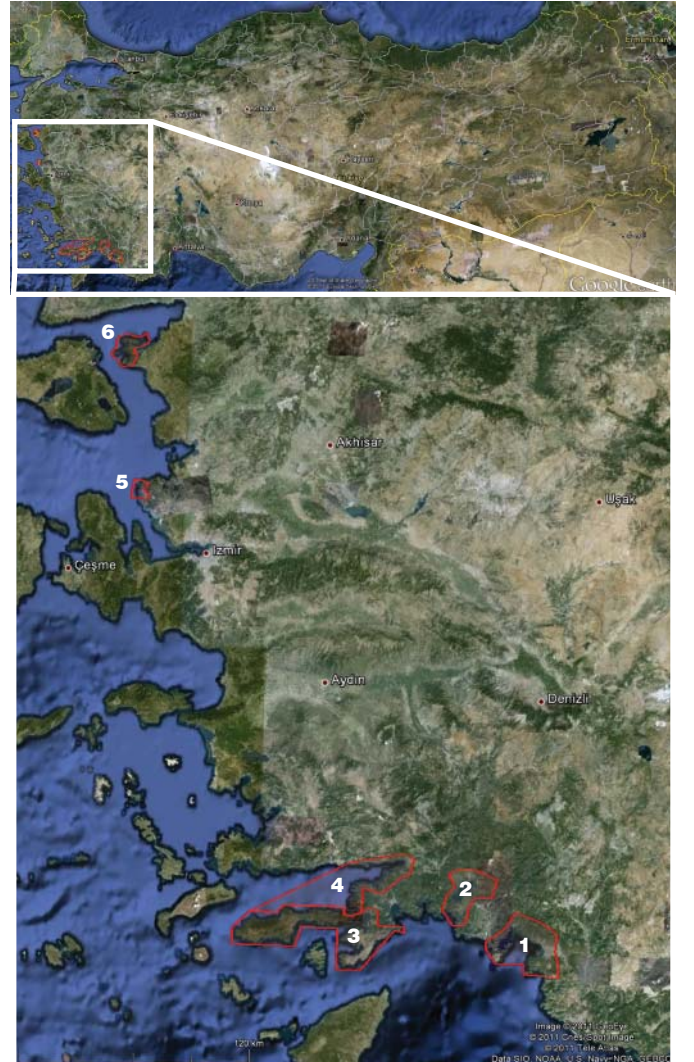
The main economic activities locally in the areas are agriculture, maritime operations and tourism. In addition to the traditional sun and sand activities, there are significant alternatives to do hiking, bird-watching, learn about the history and culture of the site, observe traditional cooking or farming methods, or see how local handicrafts are made, home-stays (e.g. in villages) and boutique hotels are some of the suggestions that can increase the current income levels in the pilot areas.

Giriş

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün (TVKGM) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin ile ortaklaşa yürüttüğü "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında altı pilot alan bulunmaktadır, proje hedef ve uygulamaları bu altı alanda gerçekleştirilmektedir (Şekil 1).

Projenin temel çıktıları arasında "Deniz ve Kıyı Koruma Alanları için finansal planlama ve yönetim sistemleri geliştirilmesi ve uygulanması ile etkin iş planlaması, yeterli gelir üretimi ve etkin yönetim maliyetinin sağlanması" bulunmaktadır. Buna göre, pilot koruma alanlarında yeterli gelir üretimini sağlayacak fırsatların araştırılması öngörülmesi ve alan bazlı alternatif gelir kaynaklarının hem bölgede yaşayanlar hem de TVKGM açısından ortaya konulması hedeflenmiştir.

Şekil 1. Proje Uygulama Alanları:

1. Fethiye-Göcek ÖÇK Bölgesi,
2. Köyceğiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi,
3. Datça-Bozburun ÖÇK Bölgesi,
4. Gökova ÖÇK Bölgesi,
5. Foça ÖÇK Bölgesi,
6. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

Yöntem

Çalışma iki ana faaliyete dayanmaktadır. Öncelikle, ilk listelerin oluşturulması için Ağustos ve Eylül 2010 tarihlerinde saha çalışmaları yürütülmüştür. Proje uzmanları 11-25 Ağustos 2010 tarihleri arasında Muğla İline bağlı 4 alanda (Datça-Bozburun, Fethiye-Göcek, Köyceğiz-Dalyan ve Gökova ÖÇKB'lerinde) görüşme ve gözlemlerde bulunmuştur. 13-17 Eylül 2010 tarihlerinde ise Foça ÖÇKB ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'nda görüşme ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. Altı alanda yapılan toplam görüşme sayısı 132'dir. Görüşmelerde, bölgelerde hali hazırda yer alan gelir getirici faaliyetlerin yanı sıra potansiyel yerli ürün satışı, ekoturizm ve dalış turizmi gibi yeni ekonomik faaliyetlerden sağlanabilecek alternatif gelir artırıcı girişimler konusunda yerel paydaşlardan bilgi alınmıştır. Yerel paydaşlar kamu sektörünün temsilcileri (tarım, turizm müdürlükleri, vb.), özel sektör (işletmeler), sivil toplum örgütleri, kooperatifler ve köy muhtarları şeklinde özetlenebilir. Bunun sonucunda "Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarına Yönelik Alternatif Gelir Artırıcı Faaliyetler Ön Fizibilite Raporu" yayınlanmıştır (Keskin *ve diğ.* 2011).

İkinci aşamada, proje pilot alanları temsilcilerinin katılımıyla 2012 yılında üç adet çalıştay düzenlenerek (Muğla İlindeki ÖÇKB'ler için 15 Mart 2012 tarihinde Akyaka'da, Ayvalık Adaları Tabiat Parkı için 12 Nisan 2012'de Ayvalık'ta ve Foça ÖÇKB'si için 13 Nisan 2012'de Foça'da) ön rapor bulguları paylaşılmış ve her alan için danışma/beyin fırtınası çalışmaları düzenlenmiştir. Sözü geçen çalıştaylara katılan paydaşlar listesi ise Ek 1'de sunulmaktadır. Burada sunulan mevcut listeler her iki çalışmanın sonuçlarını da yansıtmaktadır ve her faaliyet için belirtilmiştir.¹

Liste şeklinde sunulan bu çalışmanın sonucu olarak, uygulama alanlarında hayata geçirilmek üzere seçilecek alternatif gelir artırıcı faaliyetlerin, ayrıntılı final fizibilite çalışmalarının projelendirilmesi 2012 yılının sonunda planlanmaktadır.

¹ Ön rapor ve çalıştay çıktılarında örtüşen konu başlıkları sunulan listelerde birleştirilmiştir.

Alanlar Özelindeki Durum

1. Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi

Fethiye ve Göcek yerleşimleri turizm açısından önemli turizm merkezlerindedir. Bölgede kıyı boyunca küçük koylar ve körfezler bulunmaktadır ve bunun en özgün örneği Göcek Koyu'dur. Göcek'te mevcut yat bağlama amaçlı kullanılan şamandıraların, talebi karşılayamaması ve burada deniz kıyısında hizmet veren restoran ve lokantaların iskele ihtiyacı olması TVKGM açısından gelir getirici faaliyet olarak değerlendirilebilir.

Bölgedeki cazibe noktalarından biri olan Belceğiz Köyü'ndeki Ölü Deniz Lagünü önemli miktarda turist ağırlamaktadır. Son yıllarda yamaç paraşütü (Babadağ), yat turizmi (özellikle Göcek) ve sualtı sporları alanlarındaki organizasyonlar ile gelişmeler sağlanmıştır. Benzer aktivitelerin daha da artırılması (örn. dalış alanlarının) yönünde görüşler hem arazi çalışmalarında hem de alan paydaşları ile görüşmelerde dile getirilmiştir. Bölgede agro-turizm ve ekoturizm alanında güzel örnekler oluşmuştur (örn. Pastoral Vadi). Bu gibi farklı örneklerin artmasının yöresel anlamda da gelir artışı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalıştaylar sırasında, yukarıda listelenen alan bazlı alternatif gelir getirici faaliyetlerin başarıya ulaşması için, Fethiye-Göcek ÖÇKB nin korunması ve kullanımına dair önem taşıyan bazı makro ölçekli öneriler getirilmiştir:

- Balıkçılık yönetiminin daha etkin yapılması gereklidir (Deniz Ticaret Odası, Ticaret Odası, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Su Ürünleri Kooperatifleri, TVKGM, Sahil Güvenlik Komutanlığı işbirliğiyle).
- Günübürlük tur tekneleri için eylem planı hazırlanmalıdır (Deniz Ticaret Odası, Ticaret Odası, Taşıma Kooperatifleri, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Belediye işbirliğiyle). Bu konuda aşılması gereken zorluklar; tekneçiler arasında fikir birliğinin oluşturulması, koordinasyon, onay ve ÇED süreçleridir; öte yandan Fethiye Belediyesi 300 kapasiteli yanaşma yeri yapmayı planlanmaktadır.
- Göcek modeli dikkate alınarak Fethiye bölgesi için denizel ve kıyısız alanlarda katı ve sıvı atık yönetimi ile ilgili işletme modeli hazırlanmalıdır (Belediyeler, TVKGM, Liman Başkanlığı, Deniz Ticaret Odası Fethiye Şubesi, Su Ürünleri Kooperatifi, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu işbirliğiyle).

Tablo 1. Fethiye-Göcek ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Göcek'teki lokantaların iskele ihtiyacı bulunması.	Bu konuda bir standart belirlenmeli ve tek tip iskele projesi oluşturulmalı.	
Günübirliklerde zenginleştirme (çeşitlilik çalışması) örneğin değişik ürünlerin pazarlanması sağlanmalı.	Günübirliklerde belirli standartlarda büfe, duş, tuvalet projesinin olması nedeniyle bunun dışına çıkılmasının yaratacağı mevzuat değişikliği.	Göcek Belediyesi'nin işlettiği kafeterya ve 800 metre uzunluğundaki bir plaj bulunması.
Göcek'te daha fazla sayıda tonoz/şamandıra/maşa kurulması.	Daha evvel yerleştirilen tonoz/şamandıra/maşa sistemlerinde yaşanan tahribat, yönetim ve denetim sorunu bulunması.	Göcek'te yeterli tonoz/şamandıra/maşa sistemleri bulunmaması.
Fethiye ve Göcek'te tarihi yerler ve doğanın tanıtımını sağlayan hem de satış yapılabilecek noktaların geliştirilmesi.	- Kurumsal kapasite ve finans eksikliği bulunması. - Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir alan bulma zorluğu. - Satıştan elde edilecek gelirin koruma alanına yönlendirmesi için mevzuat sorunu olması.	Likya tarihi ve kültürü hakkında ürünler, Likya yoluna dair harita vs. bilgilendirme ürünlerinin sergilenmesi.
Sınırlı yerlerde izin verilecek, farklı (daha yüksek) bir ücrete tabi tutulabilecek dalış faaliyetleri.	- Hâlihazırda kaçak dalışların bir sorun olması. - Doğal ekosisteme ve sualtı arkeolojisine yönelik riskler. - Daha fazla denetim gerekliliği.	Şu anda sadece bir kaç ayla sınırlı turizmin tüm yıla yayılabilmesi.

Tablo 2. Fethiye-Göcek ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Kayaköy kilim ve halıların geliştirilmesi, bu amaçla kurslar açılması.	Daha önceden bir kurs açılmış ancak devamlılık sağlanamamış olması.	Üründen kaynaklı ekonomik dönüşüm sağlanması.	Kayaköy'de ikamet eden kadınlar.	Ön çalışma
Göcek Bölgesinde ve Fethiye Aşıklar tepesinde seyir terası ve bunun gibi halihazırda kullanılan yerlerin mesire alanı olarak düzenlenmesi.	Doğal Sit alanı ve orman statüsünde bulunması.	- Önceden mevcut talep dosyasının olması, - Mevzuat değişikliğinden dolayı tek bir kurumun kontrolünde olması.	Belediye, Orman Bölge Müdürlüğü, TVKGM, FETAB.	Çalıştay
Fethiye'de altyapı çalışması yürütülmekte olan 37 tane yürüyüş parkurunun tamamlanması. Yürüyüş rotalarında endemik türlerin tanıtılması, temel ihtiyaç büfelerinin konulması.	Parkurlar konusunda Orman ve Su İşleri Bakanlığı'ndan izin alınması.	- Endemik türlerle ve yürüyüş parkurları ile ilgili çalışmaların var olması. - Anıt ağaçlarının yerlerinin belirli olması. - Parkurların taslak olarak belirlenmiş olması.	Orman Bölge Müdürlüğü, TVKGM, Fethiye Ticaret Odası, İlgili Belediyeler, FETAB, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Acentalar.	Çalıştay
Alan kılavuz sisteminin geliştirilmesi.	Yöre halkının konu hakkındaki bilgi yetersizliği.	- Milli Parklar da kazanılan deneyim. - TÜRSAB'dan eğitim desteğinin alınabilmesi.	TVKGM, Fethiye Ticaret Odası, İlgili Belediyeler, FETAB, İlgili Turizm Müdürlükleri, FETAV, TÜRSAB.	Çalıştay
Organik/Agro turizmin; Üzümlü, Dereköyü, Yakaköy, Kayaköy, Karacaören, Uzunyurt, Arsakadı Köyü, Kayadibi, Yanıklar ve Kargı köylerinde ev pansiyonculuğu ve butik otellerle teşvik edilmesi ve bu yerleşimlerde üretilen ürünlerin (tarhana, salça, turşu, tereyağı, bal vb.) daha iyi pazarlanması (örn. köy kahvaltısı yapılan noktalarda) esas alınmalı.	- Eğitim yetersizliği. -Sertifikalendirme zorunluluğu.	- Yanıklar, Üzümlü Köyü, Kargı Köyü ve Dereköyü'nde organik tarım yapılması. - Paşalı'da nar ekşisi üretimi olması. - Dastar üretimi yapılması. -Yörük Müzesinde süt sağılması, yumurta toplanması faaliyetlerinin olması.	Köy muhtarlıkları, Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası, Fethiye Esnaf ve Sanatkarlar Odası, FETAB, Tarım, Gıda ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Ziraat Odası Fethiye Şubesi, FETAV (Fethiye Tanıtım Vakfı), İş-kur.	Çalıştay
Fethiye ve Ölüdeniz bölgelerinde organik ürünler sunan büfelerin farklılık yaratacak olması.	- Eğitim yetersizliği -Sertifikalendirme zorunluluğu	Yonca Lounge Otelin örnek teşkil etmesi.	İlgili Belediyeler, Köy Muhtarlıkları, İlgili Kooperatifler, Ziraat Odası ve İl Özel İdaresi, Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası, Fethiye Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.	Çalıştay

Tablo 2. Fethiye-Göcek ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler (devamı)

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Batık dalışları için gemi batırılması.		Mevcut çalışmanın son aşamaya gelmesi.	Belediyeler, FETAV, FETAB, dalış dernekleri, Deniz Ticaret Odası, Balıkçılık Kooperatifleri.	Çalıştay
Balıkçılığa kapalı alanlarda dalış noktalarının belirlenmesi (balıkçılarla görüşülerek).	Bilgilendirme ve koordinasyon eksikliği.	- Daha önce yapılan bir araştırmanın olması. - Hazırlanmış bir dosyanın bulunması.	Su Ürünleri Kooperatifleri, dalış kulüpleri, TVKGM, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, T.C.Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü (eski Denizcilik Müsteşarlığı), Deniz Ticaret Odası, Sanayi ve Ticaret Odası, Amatör Balıkçılar Derneği	Çalıştay
Rekreasyonel ve ekoturizm açısından Çalış Şatburnu Doğa Parkı Kuş Cenneti Sulak Alanının düzenlenmesi.	Maddi imkansızlıklar.	Çalışmaların başlamış olmasının önemi (sınırları belirlendi, imar planında yer ayrıldı, kuş gözlem kulesi yapıldı).	Belediye , TVKGM, FETAV ve FETAB	Çalıştay
Fethiye bölgesinde Büyük ve Küçük Boncuklu gibi mevcut/nokta günübürlük ve kamping alanları olarak planlanan koyların altyapı ve üstyapılarının tamamlanarak turizme kazandırılması .	- Alanların kontrolsüz kullanılması. - Kurumlararası uzlaşma zorluğu.	- Ulaşım imkanları mevcut. -Doğa çok elverişli.	İlçe Orman ve Su İşleri Müdürlüğü, TVKGM, FETAB, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu.	Çalıştay
Ekoturizme yönelik altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi .	- Bütünleşik eko ve agro turizm planlaması olmaması. - Üst ölçekli plan kararlarında planlama eksikliği.	Mevcutta kullanım ve talebin olmasının kolaylık sağlaması.	Orman Bölge Müdürlüğü, TVKGM, Fethiye Ticaret Odası, İlgili Belediyeler, FETAB, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.	Çalıştay
Deniz yüzeyinde rekreasyonel amaçla yapılan su spor alanlarının (örn. yelken, tüpsüz dalış, sörf) işletilmesi .	İlgili kurumların onayının gerekli olması.	- Mevcutta kullanım ve talebin olması. - Bölge itibariyle uygunluk.	TVKGM, Liman Başkanlığı, FETAB, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.	Çalıştay
Karagözler Mevkiinde yelken turizmini geliştirmek.	Kurumların ilgi göstermemesi.	- Fethiye Belediye Spor Kulübünün ve alt yapısının olması.	Belediye, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, TVKGM, Liman Başkanlığı	Çalıştay
Kayaköy'deki tarihi dokunun ve Fethiye'deki kale amfiteyatrosu ve Amintas Mezarı gibi tarihi yerlerin geliştirilmesi ve turizme kazandırılması.	- Kurumlar arası yetki çatışması. - Finansman yetersizliği. - Uzman yetersizliği.	- Bir fizibilite çalışmasının olması. - Toplumsal desteğin olması.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediye, TVKGM, Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası, FETAB.	Çalıştay
Babadağ'dan paraşütle atlamak için Ovacık'tan Babadağ'a teleferik geçişi projesinin hızlandırılması.	Kurumlar arası (Çevre ve Şehircilik / Orman ve Su İşleri Bakanlıkları arasında) yetki karmaşası.	İlgili kurum ve kuruluşların desteklemesi.	Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası, Fethiye Güçbirliği Ltd. Şti., Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TVKGM.	Çalıştay
Erendağ kayak merkezinin geliştirilmesi.	- Ulaşım zorluğu. - Finansman eksikliği. - Çeşitli kurumlardan izin alınması zorluğu.	- Mevcut kayak merkezi bulunması, - Talep olması.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Özel İdaresi, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Belediye, FETAB	Çalıştay
Ziyaretçi merkezlerinin yapılması, Fethiye Müzesinin yeni bir yere taşınması	1. Derece Arkeolojik sit alanı.	Müzenin yer seçimi konusunda çalışmalar başlaması.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, TVKGM, İlgili Belediye, Muhtarlık, İl Özel İdaresi, Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası.	Çalıştay
Karadere Kumluova kumsalinın kıyı bandının turizme kazandırılması.	İlgili kurumlardan izin alma işlemlerinin tamamlanmaması.	Alana ulaşım imkanı bulunması.	Ticaret ve Sanayi Odası, FETAB, Belediyeler, TVKGM, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Çalıştay

- Gemiler Adası civarında “Göcek Koruma ve Kullanma Esasları”nda olduğu gibi düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç vardır (Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, TVKGM, FETAB, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Deniz Ticaret Odası Fethiye Şubesi işbirliğiyle). Bunun için Arkeolojik sit alanı statüsü ve çok sayıda bulunan özel mülkiyet zorluklarının aşılması gerekir; bu yönde talep bulunmaktadır.
- Ölüdeniz Beldesi, Ovacık Hisarönü Mahallesi'nin kanalizasyon sistemi ve arıtma tesisi yapılmalıdır.
- Ölüdeniz'de ve Kayaköy'de yağmur kaynaklı erozyonun deniz ve kıyıyı olumsuz etkilemesini engelleyecek çözümler bulunmalıdır.
- Mut Deresi'nin ve körfezi dolduran derelerin ıslahı yapılarak ve havzanın yönetim çalışmaları tamamlanmalıdır.
- Karagözler Bölgesindeki çekek yerlerinin çevre düzeninde belirlenen Karaot Bölgesine taşınması gerçekleştirilmelidir.
- Muğla İli Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim Planı yapılmalıdır.
- Tarım ve turizm sektöründe alan yönetimi konusunda farkındalık eğitimlerinin verilmesi yararlı olacaktır.
- Fethiye Körfezinin temizlenmesi ve bu kapsamda derelerin ıslahı yapılmalı; halkın denize giriş noktaları geliştirilmelidir.

2. Köyceğiz–Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi

Dalyan ve Köyceğiz gerek doğal, gerek tarihi, gerekse ekolojik anlamda zengin bir yapıya sahiptir. Dalyan, Köyceğiz'e kıyasla turizm ve emlak yatırımlarının yoğunlaştığı bir yerleşimdir. Bu bölgelerde ekoturizm (özellikle kuş çeşitliliğinin fazla olması) ve agroturizm alanında yapılacak girişimlerin ek gelir sağlayacağı ve turizmin tüm yıla yayılabileceği öngörülmektedir. Ayrıca bölgede Sultaniye, Çavuş (Rıza Çavuş) ve Gel Girme (Kokar Girme) olarak anılan çeşitli kaplıca kaynakları da bahse konu turizme katkıda bulunabilir.

Köyceğiz ve Dalyan yerleşimlerinin tarımsal üretim açısından sundukları çeşitlilikle (gerek meyve-sebze gerekse değişik bitkilerin yetişmesi) birlikte geleneksel üretimin, organik ve iyi tarım uygulamalarının üreticiye daha çok katkı yapacağı düşünülmektedir. Ayrıca bölgede kültürel anlamda bir Yörük kültürü hakim olsa da yıllar içinde ne yazık ki örf ve adetler devam ettirilmemiştir. Ancak konuyu canlandırmanın turistik olarak yöreye bir zenginlik olacağı yönünde görüşler alınmıştır. Bunun yanı sıra pansiyonculuk (özellikle köylerde yaşamının dışarıdan-şehirlerden gelenlere çekici gelmesi) ve köy turizmi-çiftlik turizmi için uygun alanların bulunması, kaplıca turizminin geliştirilmesi, narenciye ürünlerinin çeşitlendirilerek satılması, bölgedeki keçi varlığından ve ürünlerinden ek gelir sağlanması yönündeki girişimler de alternatif gelir sağlayabilir.

Tablo 3. Köyceğiz–Dalyan ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Dalyan tarihi ve doğasının tanıtımını sağlayan ve aynı zamanda ürün satışı yapılabilecek noktaların geliştirilmesi.	- Kurumsal kapasite ve finans eksikliği. - Satıştan elde edilecek gelirin koruma alanına yönlendirmesi için mevzuat eksikliği.	- <i>Caretta-caretta</i> 'ların (deniz kaplumbağası) Dalyan'ın sembolü olması (Dalyan merkezinde tür hakkında yeterli bilgi verilmemektedir). - Dalyan'da takı konusunda eğitim almış bir grup kadının olmasının <i>Caretta</i> temalı ürünlerin geliştirilmesini kolaylaştırması.
Köyceğiz ve Dalyan'da ekoturizm ve agroturizmin geliştirilmesi.	-Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir alan bulma zorluğu. - ÖÇKB lerde kıyı alanları dahil karasal alanların da 1/25000 ölçekli çevre düzenleri mevcut olmasına rağmen diğer korunan alanlarda kıyasal ve karasal alan planlanmalarının tamamlanamaması olması.	-Gölgeli Dağları'nın Çiçekbaba -Sandras Zirvesi eteklerinde eko/agroturizme uygun yayla köyleri, "jeep" safari yolları, zirveye yakın Kartal ve Gökçeova gölleri ve yürüyüş güzergâhları bulunması.
-Sığla (günlük) ağaçlarının yağının sürdürülebilirlik kriterleri uygulanarak ticari olarak ekonomiye tekrar kazandırılması .	Koruma-kullanma dengesinin hassasiyeti.	Sığla ağaçları TVKGM'nin de taraf olduğu bir eylem planı çerçevesinde Orman İşletmesi tarafından korunmaktadır. Sıkı ve etkin bir denetimle, "sürdürülebilir hasat" koşulları temin edildiği takdirde ürünün etkin pazarlanabilir olması.

Tablo 4. Köyceğiz–Dalyan ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Köyceğiz-Dalyan'da turizm çeşitlendirmesine gidilmesi (yelken, tüpsüz dalış, sörf, termal turizmi vb).		- Ekincik Köyü'nün uzun plajı, koyu ve yat limanı, sörf, su kayağı ve yüzme için uygunluğu. - Sultaniye Köyü'nün mevcut olan sıcak-soğuk termal kaplıcaları ile sağlık turizmi bakımından önemli bir merkez olması.		Ön çalışma
Tarım uygulamalarının ek katma değer getirmesini sağlamak (örn. organik tarıma geçiş).		En büyük gelir kaynağı tarım olan Köyceğiz'in % 85'i köyde yaşamakta ve geçimini tarım, hayvancılık, ormancılık, turizm ile sağlamakta. İlçede organik narenciye üretimi ile ilgili bir kooperatif faaliyet göstermekte.		Ön çalışma
Köyceğiz'de narenciye için ürün çeşitlendirilmesi (örn. meyve suyu) ve işlenmesi için tesis kurulması.	Sit alanları ve koruma alanları arasında ekim yeri bulunmasının kolay olmaması.	3 adet narenciye yıkama, muhlama, standardizasyon ve paketleme fabrikası kurulu ve ihracatlar buradan yapılmakta.		Ön çalışma
Dalyan'da nar ve yan ürünlerinin (nar suyu/ekşisi) geliştirilmesi için soğuk hava deposu kurma imkanı.	Sermaye gerekliliği.	Üründen kaynaklı bölgeye ekonomik girdi sağlanması.		Ön çalışma
Köyceğiz köylerinde Yörük kültürüne odaklı bir kırsal kalkınma/turizm alternatifi geliştirilmesi.	Mevcut çok az uygulamanın bulunması, deneyim eksikliği.			Ön çalışma
Gökbel Köyü'nün kırsal turizme kazandırılması, bölgede bulunan keçi ürünlerinin değerlendirilmesi.				Ön çalışma
Siğla ve çam ürünlerinin bölge halkı tarafından değerlendirilmesi, siğla ağacının tanıtımının yapılması ve markalaştırılması.	Mevzuat (Orman, planlama), ökalıptus ve tuzlu su gibi baskılar.	Belediyelerin ve Orman İşletme Müdürlüklerinin siğla dikmesi ve dikimini teşvik etmesi.	Özel Şirketler ve Siğla Festivali'ne sponsor olan şirketlerin bulunması.	Çalıştay
Ağaç ev projesi (İskandinav ülkeleri) (Örnek Club İnlice), Rusların Spor Köyü Projesi talebi.	İlgili Mevzuat eksikliği.	Yabancı firmaların yatırım isteğinde olması.	Sağlık Bakanlığı, Orman İşletme Müdürlükleri.	Çalıştay
Sportif, amatör olta balıkçılığı faaliyetlerinin geliştirilmesi.	DALKO, İdare Kurulu, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı izinleri.	Gölün uygunluğu.	DALKO, Tarım ve Gıda Bakanlığı (Balıkçılık Ehliyeti).	Çalıştay
Motorsuz veya elektrik motorlu tekne turizmi.	İdare Kurulu Kararları, Şarj yeri sorunu (Liman Başkanlığı).	Gölün uygunluğu, çevre dostu olması, kullanım maliyetinin uygunluğu.	Özel Şirketler (İnci Akü, İpragaz) Kalkınma Ajansları (GEKA), AB vb. fonlar.	Çalıştay
Yelken Eğitimi.	İdare Kurulu.	Gölün uygunluğu, çevre dostu olması, kullanım maliyetinin uygunluğu.	Köyceğiz Meslek Lisesi (Denizcilik Bölümü), Köyceğiz Spor Kulübü	Çalıştay
Doğa yürüyüşleri (Ölemez Dağı ve Ağla Yaylası) ve bisiklet parkuru yapılması, doğa fotoğrafçılığının geliştirilmesi, kuş gözlem-rafting sporunun geliştirilmesi.	Parkurların hazırlanması, Seyir Kuleleri.	GEKA Projesinde faaliyet olarak geçmesi , TVKGM'nin yapmış olduğu araştırma-izleme çalışmaları ve mevcut uygulamaların olması.	TVKGM, Dalyan ve Köyceğiz Belediyesi, İl Özel İdaresi.	Çalıştay
Kaplıca ve sağlık turizmi için pansiyonculuk ve ekoturizmin geliştirilmesi.	Alt yapı, yerel kapasite eksikliği ve yatak kapasitesinin sınırlı olması.	Kaynağın yakın olması, yatak kapasitesinin azlığı.	MTA, Belediye, TVKGM.	Çalıştay
Köyceğiz Gölü sahilinde ahşap iskele yapılması.	İzin alma sorunu.	Halktan talepler olması.	Belediye	Çalıştay

Tablo 4. Köyceğiz–Dalyan ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler (devamı)

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Bölgenin kültürel değerlerinin tanıtılması.	Sponsor bulma güçlüğü.	Kültür zenginliğinin çeşitliliği.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler	Çalıştay
Koruma bölgesindeki yerel halkın amatör rehberlik eğitimi alması.	Eğitim verecek kurum ve kapasite eksikliği.	Yerelde halkın mevcut talebi.	Yerel Halk, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler, İŞKUR, Halk Eğitim Müdürlükleri.	Çalıştay
İztuzu Plajında bulunan Radar tepesinde yamaç paraşütü.	Alanın düzenlenmesi, ÇED kriterlerinin sağlanması.	Turistik talep, konumun uygunluğu.	Belediye, Özel şirketler.	Çalıştay
Zeytinyağı , narenciye ve bölgeye özgü tarımsal ürünlerin (örn, kırmızı susam, tarhana, salça, turşu, tereyağı, bal vb) tanıtımı ve markalaştırılması.	Reklam maliyetleri, sponsor, ürünlerin üzerine "Köyceğiz" in yazılmaması, ürün kalite değerlerinin belirlenmemiş olması.	Özgün ürünlerin varlığı.	Çiftçiler, Ziraat Odaları, Şirketler, Tarım ve Gıda Bakanlığı.	Çalıştay
Kum zambağının tanıtım amacıyla kullanılması.	Tanıtım eksikliği ve görülememesi.	Otelin bitki türünü koruması.	SARÇED, Ortaca Belediyesi.	Çalıştay
İztuzu plajında bulunan tarihi tuz üretim havuzlarının turizm amacıyla kullanılması .	Tanıtım eksikliği.	Tuz havuzlarının olduğu bölgeye girişin kontrol altında olması.	Dalyan Belediyesi	Çalıştay
Kent müzelerinin kurulması.	Mevzuat, TİGEM'den binada yer tahsis imkanı.	Halkın büyük desteği.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler, STK'lar.	Çalıştay
Arboretum Projesi'nin hayata geçirilmesi.	Finansman eksikliği.	Projenin hazır olması.	OGM, TVKGM, TEMA Vakfı, Belediye, Kültür ve Turizm Bakanlığı.	Çalıştay
Bölgeye özgü kültürel faaliyetlerin yeniden canlandırılması (Kır düğünü, deve güreşi, yağlı güreş vb yarışlar).	Mevzuat, TİGEM'den arazi tahsisi, geleneksel faaliyetleri canlandıracak bilgi kaynağının azlığı.	Halkın desteği ve yabancı turist ilgisi.	Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler, STK'lar.	Çalıştay
Termal suyun kullanılması ve değerlendirilmesi.	- MTA ihalesinin iptali. - Fizibilite çalışmasının bulunmaması. - Çevre etütünün bulunmaması.	Suyun yakınlığı, turizm potansiyelinin yüksek olması, ısıtmada kullanılması durumunda hava kirliliğinin önlenmesi.	MTA, Belediyeler, TVKGM.	Çalıştay
Köyceğiz Kıyı Bandı Projesi'nin revize edilmesi.	Plan değişikliği gerekliliği.	Varolan halk talebi.	TVKGM, Köyceğiz Belediyesi.	Çalıştay

3. Datça–Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi

Toprak yapısının tarımsal faaliyetleri kısıtlamış olmasından dolayı bölge için en önemli faaliyet turizmdir. Bölgede toplam ormanlık alan 110.359 hektardır. Hava kalitesi çok yüksek bir bölge olmasından kaynaklı olarak sağlık turizmüne çok elverişlidir. Özellikle solunum yolu hastalıklarının tedavisi için TVKGM tarafından sağlık merkezi kurulması için alan tahsis edilerek önemli bir gelir sağlanabilir.

Yeni günü birlik tesisler için aşağıda listelendiği gibi birçok uygun alan bulunmaktadır. Şu anda izin verilmeyen bazı alanlarda sınırlı dalış ve su- altı fotoğrafçılığı faaliyetlerinin, TVKGM nin kriterlerine göre yürütülmesi, TVKGM için yeni bir gelir kaynağı olabilecektir. Zira kayalık deniz yapısı dalış için çok uygundur. Bu alanlarda çevre prensipleri doğrultusunda kontrollü dalışlara izin verilerek ücretlendirilmesi önemli bir kaynak yaratılabilir. Elverişli hava koşullarına dayanarak bölgede sörf, yelken gibi su sporları da geliştirilmeye açık ticari alan olarak gelişmektedir.

Doğallığını koruyabilmiş olan bölgede zirai faaliyetler geleneksel öğeler içermektedir. Özellikle zeytincilik ve bademcilikte bunların ek değeri yaratabilmesi için organik tarım uygulamalarına öncelik verilerek; agroturizm seçenekleri bölgede geliştirilebilir. Palamutbükü bölgesinde yüksek

miktarda sakız ağacı bulunmaktadır. Ekonomik getirisi çok yüksek olan bir üründür. TVKGM tarafından protokolle sakız toplama hak satışı ile alternatif gelir imkanları yaratılabilir. Bu faaliyet öncesinde bir değerlendirme çalışması yapılması faydalı olacaktır.

Tablo 5. Datça-Bozburun ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Datça'da yeni günübirlik alanların geliştirilmesi ve işletilmesi.		Uygun yerler: Knidos , Mesudiye Hayıtbükü ve Ovabükü Hızırşah Kızılbük (iskele ihtiyacı da mevcut)-Yerel Yönetimin talebi var. Kargı Taşlı ve Bebe Plajı (yerel yönetimin talebi var). Kızlan sahilleri. Perili Köşk- Karaincir. Aktur (Çiftlik Limanı). Hisarönü (Daha önceden protokolleri hazırlanmış ancak sorunlar çözülememiştir.) Orhaniye-Kızkumu. Selimiye- Siglimanı.
Sağlık turizmi kapsamında özellikle solunum yolu hastalıklarının tedavisi için TVKGM tarafından sağlık tesisi alanı tahsis edilerek protokolle kiraya verilip gelir elde edilebilme imkanı.	- Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir uygun alan bulma zorluğu. - ÖÇKB lerede kıyı alanları dahil karasal alanların da 1/25000 ölçekli çevre düzenleri mevcut olmasına rağmen diğer korunan alanlarda kıyasal ve karasal alan planlarının tamamlanamamış olması.	
Bozburun'da yeni günü birliklerin kurulması ve işletilmesi.		Uygun yerler: Dirsekbükü, Kocabahçe Koyu -Çiftlik Koyu (Bayır), -Serçelimanı, Osmaniye Çaycağız Koyu .
Sınırlı yerlerde izin verilecek, farklı (daha yüksek) bir ücrete tabi tutulabilecek dalış faaliyetleri.	- Mevcut dalışların bir çoğunun kaçak dalış olması sorun teşkil etmekte. - Doğal ekosisteme ve sualtı arkeolojisine yönelik risk söz konusu. - Daha fazla denetim olmalı.	Bir kaç ayla sınırlı olan turizmin tüm yıla yayılması.
Datça sakız ağaçlarının ıslahı ve TVKGM tarafından protokolle sakız toplama hak satışı yapılması.	-Değerleme ve ağaç ıslah çalışmalarının yapılma gerekliliği. -Bazı alanlarda Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile ortak çalışma zorunluluğu.	Sakız ağacının ekonomik getirisine bağlı yüksek kira geliri imkânı.
Eko/Agroturizm yapılabilecek nitelikteki alanların TVKGM tarafından tahsis edilerek protokolle kiraya verilebilmesi.	-Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir uygun alan bulma zorluğu. - ÖÇKB lerede kıyı alanları dahil karasal alanların da 1/25000 ölçekli çevre düzenleri mevcut olmasına rağmen diğer korunan alanlarda kıyasal ve karasal alan planlarının tamamlanamamış olması.	

Tablo 6. Datça-Bozburun ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Bozburun'da yat imalatına yönelik mevcut alanların küçük ölçekli organize sanayi şeklinde derlenerek, Bozburun tipi tekne ve guletlerinin yapım tekniklerini bilen yerel halkın iş alanlarının genişlemesi ve yeni nesillere bilgi aktarımı ile sürdürülebilirliğin sağlanması.		<ul style="list-style-type: none">- Bük mevkiinde yaklaşık 70 ha bir alanı kaplayan yat imalat ve çekek alanının 30 ha kısmının 1/1000 ölçekli Mevzii İmar Planı yapılmış olması.- Bu alanda Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü'yle birlikte yapılacak çalışmalarla bölgeye yaklaşık 15-20 adet büyük Gemi Tersanesi kazandırılması amacı.- Tavşanbükü Koyu'nda yaklaşık 27 ha bir alanda yat çekek yeri planlama çalışmalarının devam etmesi.-Paydaş olabilecek taraflarla ortak istihdam projeleri gerçekleştirme ve fon bulma imkanı.	İŞKUR, Deniz Ticaret Odası.	Ön çalışma
Bozburun'un tarihi ve doğasının tanıtımını sağlayan ve ürün satışı yapılabilecek noktaların geliştirilmesi.	<ul style="list-style-type: none">- Kurumsal kapasite ve finans.- Satıştan elde edilecek gelirin koruma alanına yönlendirmesi için mevzuat çalışması.	Yunanistan'ın Sömbeki (Simi) Adası'na 9 millik mesafe olan Bozburun Gümrük Kapısı'nın 2010'da açılması.		Ön çalışma
Turizm çeşitlendirmesine gidilmesi (yelken, tüpsüz dalış, sörf, kano, çadır kampçılığı, yürüyüş/ trekking, bisiklet, gibi ekoturizm faaliyetleri, termal turizmi, vb) ve yöre insanları tarafından alan kılavuzluğunun yapılması.	Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan izin alınması.	<ul style="list-style-type: none">- Sportif yarışmalar ve tanıtımların yapılması (Marmaris 1. Uluslararası spor oyunları örneği).- İlçenin daha cazip bir turizm noktası haline getirilmesine çalışılması ve turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması .	Yerel yönetimler, yerel halk, Sivil Toplum Kuruluşları, Federasyonlar, özel şirketler Turizm İl Müdürlüğü, İl Özel İdaresi.	Ön çalışma ve çalıştay
Kırsal turizmin (örn. ekoköy, hasat festivalleri), ev pansiyonculuğunun, butik otellerin geliştirilmesi.	1/25000'lik Çevre Düzeni Planlarının onaylanmamış olması (koruma amaçlı imar planının çıkması gerekmekte).	<ul style="list-style-type: none">- MARTAB bu konuda çalışmalar yapmakta ve kısa dönemde faaliyete geçirmeyi planlamakta.- Mevcut eğitimler kaymakamlık ve belediye tarafından yapılmakta.	MARTAB, TVKGM, Sivil Toplum Kuruluşları, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Seyahat acentaları.	Ön çalışma ve çalıştay
Datça'da dut ağaçlarının artırılarak ipekçiliğin gelişiminin desteklenmesi.		İpek kumaş ve ürünlerinin kolay pazar bulma imkânı olması.		Ön çalışma
Söğüt Köyü'nde keçiboynuzu işleme tesisi kurulması.	Sit alanı ile ilgili sorun bulunmakta.	Keçiboynuzunun işlenerek pekmez vb. ürün çeşitlendirilme imkânı.		Ön çalışma
<ul style="list-style-type: none">- Datça'da badem zeytinyağı, bal, domates gibi tarımsal ürünlerin ekonomik faaliyet olarak değerlendirilmesi, pazarlanması.-Türkiye'de tanıtımının yapılarak markalaştırılması, işletmelerin kurulması.- Bademden elden edilen ürün çeşitliliğinin artırılması.- Bu ürünler hakkında patent alınması.- Tarımsal uygulamaların ek değer getirmesinin sağlanması (ör. organik tarımına geçiş.-Yenilenebilir enerjiyle üretilen ürünler için satış ve tanıtım ofislerinin oluşturulması.	<ul style="list-style-type: none">- Bademde farklı tipte ürünler bulunmakta (fiyat farklılıkları standart eksikliği, üreticinin doğrudan satamaması).- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan gerekli ruhsat ve izinlerin alınması .-Datça'da yer alan kooperatiflerin güçlendirilmesi ve devlet desteğinin oluşturulması ihtiyacı (Örn. FİSKOBİRLİK) gibi.- Yer tahsisi konusunda olabilecek sıkıntılar.	<ul style="list-style-type: none">- Halihazırda Sındı Kooperatifi (Cumalı Köyü) organik badem üretiyor olması.- Hasat festivallerinin yapılması ve kardeş şehir seçilerek karşılıklı festival dönemlerinde birbirlerine yapılan ziyaretlerle tanıtımın sağlanması- Datça içerisinde bu tür ürünlerin satışı için birçok satış noktası (özel işletmeler) bulunması.- Marmaris Osmaniye köyünde Ticaret Odası finansmanı ile yapılan Bal Evi örneği.	Yerel halk, Kooperatifler, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Meslek odaları, Birlikler MARTAB Muğla- ORKÖY MAYBİR (Muğla Arı Yetiştiricileri Birliği), İŞKUR, Ticaret Odaları, Kalkınma Ajansları.	Ön çalışma ve çalıştay

Tablo 6. Datça-Bozburun ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler (devamı)

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
-Datça hurması (<i>Phoenix theoprastii</i>) endemik türünün yetiştirilmesi ve fidanlıkların kurulması.	- Belediyelerde üretilen projelerde bu türün kullanılması konusunda sıkıntı yaşanması . - Hurma tohumlarını toplamanın zahmetli bir işlem olması.	Muğla orman fidanlığı tarafından hurma tohumları toplanması.		Çalıştay
-Bozburun'da adaçayı ve kekik gibi ürünlerin değerlendirilmesi , pazarlanması ve çeşitlendirilmesi (kekik yağı, kozmetik sanayi gibi) bitkilerin toplanması konusunda gerekli eğitimin verilmesi.	-Bu gibi tıbbi bitkilerin toplanması konusunda kotaların olmaması.	Ekincik kooperatifinin kekik ve defne aromatik bitki fabrikasının örnek alınması.	Muğla Orman Fidanlığı ,Yerel halk, Datça Belediyesi Fidan Üreticileri, Muğla Üniversitesi, Köyceğiz Meslek Yüksek Okulu Tıbbi Aromatik Bitkiler Programı, Ekincik Kooperatifi, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü.	Çalıştay
Dalış sporunun geliştirilmesi, batıkların ve yapay resiflerin oluşturulması.	- Dip yapısının uygun olmaması riski. - Dalışa yasak bölgelerin bulunması/ bulunmaması.	Aynı zamanda balıkların yaşam alanlarını artırmak amaçlı bir faaliyet olması.	Dalış merkezleri, TVKGM, TÜRSAB, Marmaris Deniz Ticaret Odası, Türkiye Su Spor Federasyonu.	Çalıştay
Bozburun-Datça şamandıra sisteminin oluşturulması.			TVKGM, Liman Başkanlığı, Deniz Ticaret Odası.	Çalıştay
Yöresel el sanatlarının geliştirilmesi (örn. cam atölyesi).		Bozburun'da cam atölyeleri bulunması avantajı.	Yerel Yönetimler, yerel halk.	

4. Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi

Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi zengin flora ve faunası ile ekolojik yönden öneme sahip bir bölgedir ve Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi bitki örtüsü özelliklerini birlikte göstermektedir. Maki formasyonuna ilaveten, zeytinlik alanlar da önemli yer tutmaktadır. Ayrıca bölgede, kızılçam (*Pinus brutia*) ve sığla ormanları (*Liquidambar orientalis*) önemli bir değer taşımaktadır. Bunu karaçam, fıstık, sedir ve ardıç gibi iğneli ağaçlarla, meşe gibi yapraklı ağaçlar izler. Ayrıca, yer yer sandal, piren, akçakesme, defne, çitlembik ve keçiboynuzu gibi ağaçlar ve ağaççıklar vardır.

Listelerde sıralanan fikirleri başarıyla hayata geçirebilmek için öncelikle bölgedeki yerel yönetimlerin, STK'larla yerel dinamikleri yansıtan, vizyon oluşturucu toplantılar yapıp fikirleri ve potansiyel projeleri ortaklaşa olarak benimsemeleri, dolayısıyla da desteklemeleri temin edilmelidir.

Yeni günü birlik tesisler için aşağıda listelendiği gibi bazı uygun alanlar bulunmaktadır. Şu anda izin verilmeyen bazı noktalarda sınırlı dalış ve sualtı fotoğrafçılığı faaliyetlerinin TVKGM kriterlerine göre yürütülmesi ve denetiminin etkin bir şekilde sağlanması durumunda önemli gelir imkanları geliştirilebilecektir. Zira ÖÇKB'deki kayalık deniz yapısı dalış için uygundur. Bu alanlarda çevre prensipleri doğrultusunda kontrollü dalışlara izin verilerek ücretlendirilmesi kaynak yaratabilir. Doğa sporlarına imkân tanınması (örn. yelken okulu, sörf, yamaç paraşütü, kuş gözlem, yürüyüş yolları vb.) ile alanların TVKGM tarafından tahsis edilerek kiraya verilmesi; yürüyüş parkuru, kuş gözlem alan kullanımları için turizm acentalarından protokolle kişi başı ya da tur başı ücret alınması geliştirilmeye açık alanlar olarak gözükmektedir.

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki doğallığını koruyabilmiş olan bölgede, Ekoturizm/

Agro-turizm yapılabilecek nitelikteki uygun alanların TVKGM tarafından tahsis edilerek, protokolle kiraya verilmesi de gelir kaynaklardan biri olarak düşünülebilir.

TVKGM prensipleri doğrultusunda protokollerle kiralanacak alanlarda alternatif sporların uygulanması; doğa turizminin canlandırılması ile bölgede Temmuz-Ağustos döneminde yoğunlaşan turizm potansiyeli tüm yıla yayabilir. Bunun sağlanabilmesi TVKGM gelirlerinin artırılmasının yanı sıra, bölgenin sürdürülebilir bir ekonomik yapı kazanmasında önemli bir adım olacaktır.

Çalıştay ve ön rapor bulguları, Gökova ÖÇKB'sinde turizm çeşitlendirmesine gidilmesine, agro ve ekoturizm faaliyetlerinin koruma alanı içerisinde

geliştirilmesine yönelik artı değerlere işaret etmektedir. Ancak doğa ve özellikle de deniz sporlarını yöneten yeterli lisanslı eğitimcilerin olmayışı, lisansın zorunlu tutulmasına rağmen denetleme olmaması önemli zorluklardır. Mesleki eğitimle lisanslı sporcuların ve eğitimcilerin yetiştirilmesi gerekmektedir.

Çalıştayda dile getirilen önemli konulardan biri istihdam ve ekonomik ihtiyacın ÖÇKB'nin kıyı bölgeleri ve karasal yerleşimlerinde farklı olduğu ve özellikle karasal kesime eğilimesi gerektiği yönündedir. Ayrıca, koruma bölgesinin önde gelen turizm alanı Akyaka başta olmak üzere, diğer yerlerde de geçmişten bu yana gözlemlenen turist kalitesindeki düşüşe karşı, gerekli önlemlerin alınması gerektiği çalıştay paydaşlarınınca dile getirilmiştir.

Tablo 7. Gökova ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Gökova'da günü birliklerin kurulması ve işletilmesi.	Azrak ekosistemleri üzerindeki mevcut baskı.	Uygun yerler: -Çınarlı-Akbük arasında özellikle Kadın Azmağı'nın doğu kıyısındaki uygun alanlar (Azrak kenar düzenlemesi Belediye tarafından yapılmakta). -Kandilli -Turnalı
- Alternatif veya doğa sporlarına imkân tanınması (örn. yelken okulu, yamaç paraşütü, kuş gözlem, yürüyüş yolları vb.). - Alanların TVKGM tarafından tahsis edilerek protokolle kiraya verilmesi . - Yürüyüş parkuru, kuş gözlem alan kullanımları için turizm acentalarından protokolle kişi başı veya tur başı ücret alınması.	-Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir uygun alan bulma zorluğu. - ÖÇKB lerde kıyı alanları dahil karasal alanlarda 1/25000 ölçekli çevre düzenleri mevcut olmasına rağmen diğer korunan alanlarda kıyasal ve karasal alan planlarının tamamlanmamış olması.	- Sakar Geçidinin sağında zirvede yer alan gözetleme kulesinin yanında yer alan yamaç paraşütü pisti (950 m). - Akyaka'da henüz profesyonel olarak bu sporları yaptırın kişi ya da kurumun olmayışı.
Ekoturizm/Agro-turizm yapılabilecek nitelikteki alanların TVKGM tarafından tahsis edilerek protokolle kiraya verilmesi.		
Sığla (günlük) ağaçlarının yağının sürdürülebilirlik kriterleri uygulanarak ticari olarak ekonomiye tekrar kazandırılması .	Koruma-kullanma dengesinin hassasiyeti.	

Tablo 8. Gökova ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Tarım uygulamalarının ek değer getirmesini sağlamak (örn. zeytin, susam, yaş sebzelerde organik tarıma geçiş)	-Hâlihazırda sabit bir pazar yada satış noktasının olmaması. -Üretim, ovadaki köylerde yaşayanlar tarafından yapılırken, pazarlama ve satışın Akyaka'da yaşayanlar tarafından yapılması.	- Belediye'nin organik pazar kurma planının bulunması. - Bölgede yetişen ürün çeşitliliği (kekik, adaçayı, defne, kantaron, narpız, karabaş, zeytin, zeytinyağı, ve yan ürünleri, çam balı, domates, marul vb.) - İlgili pazara ve üretime çekecek festivallerin düzenlenmesi.	Yerel halk, yerel rehberler, doğa gözlemcileri, turizm acentaları.	Ön çalışma ve çalıştay
- Turizm çeşitlendirmesine gidilmesi (yelken, tüpsüz dalış, sörf, termal turizmi, kuş gözlemciliği, bisiklet doğa yürüyüşü vb.) - Agro-turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi (örn. Ev pansiyonculuğunun ve butik otellerin artırılması).	- Yerel yönetimlerin uzun vadede turizm yönelimi ile ilgili stratejilerinin olmaması (kaç otel, işletme ihtiyacı olduğunun belirlenmemesi). - Koruma amaçlı imar planının eksikliği. - Bölgede doğa kültürünün olmaması. - Kaçak av yapılması. - Tur teknelerinin bilinçsiz bir şekilde çalışması. - Işıklıdırma, yürüyüş yolları yapılması vb. masrafların karşılanamaması. - Bölgede yürütülen kite-surf faaliyetlerinde olduğu gibi denetim, kapasite fazlası, adil rekabet alanlarında uygulanması gereken standartların oluşturulamaması ve uygulanamaması.	- Herşey dahil sistemine sahip büyük otellerin olmaması . - Turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılmasının sağlanması. - STK'ların hazırladığı bir yürüyüş (trekking)/doğa rehberinin bulunması. - Antik doğa yürüyüşü için doğa şartlarına uygun belirlenmiş parkur bulunması.		Ön çalışma ve çalıştay
Yerel el ürünlerinin geliştirilmesi.	Mesleki eğitim, sabit bir pazar ya da satış noktasının olmaması.	Akyaka'da yaşayanların pazarlama konusunda deneyimli olması.	Ovadaki köylerde yaşayanlar, Akyaka'da pazarlama ve satış yapanlar.	
Arıcılık faaliyetlerinin belirli standartlara yükseltilmesi ve ek değer kazandırması.	- Üretim konusunda eğitim eksikliği. - Turizm ve Tarım yetkilileri arasındaki iletişim eksikliği (kovanların yol kenarlarına konulması temel sorunlardan biri).	- Muğla İli üretimde Dünya 1.si. - Marmaris Osmaniye'de Bal Müzesi açılıyor olması.	Yerel Halk	Çalıştay
Akyaka'da Yelken Okulu ve Kulübünün bulunması.	- Uygun yer sağlanamaması. - Lisanslı ve nitelikli eğitimcilerin bulunmaması.	-Doğaya hiçbir zararının olmaması. -Rüzgârların müsait olması. -Yetmiş insan kapasitesi bulunması. -Belediyenin Citta Slow (yavaş şehir) ünvanına sahip olmasının avantajı. - Yelken Federasyonunun desteği.	GEKA, Muğla Üniv. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, spor turizmi operatörleri.	Çalıştay
Kamp alanlarının düzenlenmesi.	Orman Parkta göze hoş görünmeyen düzensiz kamp yerleşimi.	Kamp turizminin bölgede önemli bir yer tutması.	Valilik	Çalıştay
Körfezde dalış faaliyeti için uygun zaman dilimleri belirlenerek dalışların düzenlenmesi.	- Körfezde pek çok bölgede dalışın yasak olması. - Denetimi güç olan yasadışı zıpkın avcılığının yapılması.	-Boncuk Koyu ve Kadın Azmağı gibi bölgelerin dalışa uygun olması.	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Liman Başkanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü.	Çalıştay
Kadın Azmağı'nda kano ve kürek sörfü faaliyetlerinin düzenlenmesi.	Teknelerde kafes bulunmaması, saat ve lisans kısıtlamasının bulunması, Azmakta faaliyetin kısıtlanmış olması.	-Talebin ve potansiyelin olması. -Coğrafi uygunluk.	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Kaymakamlık, Belediye, Liman Başkanlığı, Şirket temsilcileri.	Çalıştay
Festivaller/yarışlar düzenlenmesi.	Tek temaya odaklı festivallerin yetersiz kalışı.	Kite board dünya şampiyonasının düzenlenecek yer arayışının olması ve Akyaka'nın uygunluğu.	Valilik, sponsorlar.	Çalıştay
Yoga turizmi/sağlık turizminin geliştirilmesi .		Bölgenin Muğla'ya yakın oluşu, tedavi masraflarının Türkiye'de daha uygun olması, doğal yapının sağlık turizmi için uygun olması.	Otel işletmeleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı.	Çalıştay

5. Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi

Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi karasal ve denizsel toplam 7.138 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Deniz koruma alanında bulunan adalar özellikle Akdeniz foklarının varlığından ötürü denetimdedir ve kullanımları çok kısıtlıdır. Foça İlçesi'nin üç bin yıllık yerleşim olmasının getirdiği arkeolojik, doğal ve kentsel sit alanları, ilçenin birçok kıyı yerleşim birimine göre daha fazla korunmasını ve yapışmanın daha az olmasını sağlamıştır.

Bu doğal ve tarihi dokunun gelir artırıcı faaliyetler açısından sunduğu avantaj dikkate alındığında, TVKGM birden fazla günübirlik alanı plaj, sahil alanı olarak kullanım için öngörebilir. Ancak sahil alanların çoğunun Foça Belediyesi'ne ait olması nedeniyle uygunluğu kontrol edilmelidir. Yerel paydaşlar açısından, ev pansiyonculuğu ve butik otel işletmelerine artırılabilir; ancak koruma amaçlı imar planının tamamlanarak geliştirilmesi gerekir. Şu anda izin verilmeyen bazı alanlarda sınırlı dalış ve sualtı fotoğrafçılığı faaliyetlerinin TVKGM'nin kurallarına göre yürütülmesi durumunda yine önemli bir ticari kaynak geliştirilebilecektir. Elverişli hava koşullarına dayanarak bölgede yapılmakta olan sörf, yelken gibi su sporları da yine geliştirilmeye açık ticari bir alan olarak gözükmektedir.

Doğallığını koruyabilmiş olan bölgedeki tarımsal faaliyetler de geleneksel öğeler içermektedir. Mandıracılık, zeytincilik ve sebzecilikte bunların ek değer yaratabilmesi için organik tarım uygulamalarına

öncelik verilerek bölgede agroturizm seçenekleri geliştirilebilir. Balıkçılık alanında ise sardalya ve diğer dip balıklardan kaynaklı yan ürünlerden faydalanılması diğer bir ticari seçenektir.

İlçenin ismini de taşıyan foklar bölgeye gelen ziyaretçilerin ilgisini çekmekte ancak tür hakkında yeterli bilgi kaynağı verilememektedir. Foklar ile bölgenin doğası, tarihi ve arkeolojisini kapsayacak bir ziyaretçi merkezi hayata geçirilerek burada yerelde üretilen ürünlerin satışı da sağlanabilir. Ayrıca Foça bölgesinde termal kaynaklarla birlikte sağlık turizmi potansiyeli olduğu da vurgulanmıştır. Turizmdeki çeşitlendirmeler sayesinde birkaç aylık dar bir döneme yayılan turizm Foça'da tüm yıla yayılabilir.

"Foça ÖÇKB Kıyı Alanları Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi Projesi"nin tamamlanması, deniz araçları ve kıyı alan kullanımının belirlenmiş olması açısından önemlidir. Yürütülen turizm faaliyetlerinden olan gezi teknelerinde sayı ve taşıma kapasitesinin bilinmesi, günübirlik gezi teknelerinin; Fethiye-Göcek ÖÇKB'de olduğu gibi güzergahlarının yeniden düzenlenmesine imkan sağlayacaktır. Bu düzenlemenin yapılması için (örn. Karaburun'a doğru yönelmesi), mevzuat eksikliğinin tamamlanması gerektiği çalıştaylarda vurgulanmıştır. Genel olarak, bölgede turizm hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik uluslararası sertifikasyon sistemi uygulamasının olması ve bunun Foça Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı liderliğinde yapılması önerilmiştir.

Tablo 9. Foça ÖÇKB'sinde TVKGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Günübirliklerin kurulması ve işletilmesi.	- Şahıslara ait mülkiyet ve TVKGM tarafından tahsis sorunları. - 1/25.000 planın olmaması.	Kumsal olan yerlerin günübirlik işletmeye uygunluğu (Örn. Kartderesi).
Tekneler için çekek yerinin işletilmesi.	Foça'da İmar Planının tamamlanmamış olması.	-Önemli bir ihtiyaç olması. -Ekonomik getiri sağlayacak bir alanın açılması (İlçedeki tekneler Bozburun, Ayvalık gibi noktalara götürülüyor).
Foça tarihi ve doğasının tanıtımının sağlanması yanında materyal ve ürün satışının yapılacağı uygun bir ziyaretçi merkezinin hayata geçirilmesi.	- Kurumsal kapasite ve finans eksikliği. - Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir uygun alan bulma zorluğu. - Satıştan elde edilecek gelirin koruma alanına yönlendirmesi için mevzuat çalışması.	- Gelen turistlere foklarla ilgili yeterli bilgi verilememesi - İlçedeki kültür merkezinin veya yel değirmenlerinin kullanma imkanının araştırılması.
Sınırlı yerlerde izin verilecek, farklı (daha yüksek) bir ücretle düzenlenecek dalış faaliyetleri.	- Hâlihazırda kaçak dalışların sorun olması. - Doğal ekosisteme ve sualtı arkeolojisine yönelik risk bulunması. - Daha fazla denetim sıkıntısı.	- Bir kaç ayla sınırlı turizmin tüm yıla yayılabilmesi.

Tablo 10. Foça ÖÇKB'sinde yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Bölgedeki termal potansiyelin kullanılması, sağlık ve gastronomi turizmi gibi turizmin çeşitlendirmesi (örn. yaşlılara yönelik rehabilitasyon).	- Termal kaynağın ÖÇKB dışında olması. - Alan sıkıntısı. -Mevzuat zorluğu.	- Çok kısa bir dönemle sınırlı olan turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması. - Yaşlı nüfusun fazlalığı. - Talebin çok olması.	Belediye, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Özel İdaresi, Yatırımcılar, Sosyal Güvenlik Kurumu , TVKGM.	Ön çalışma ve çalıştay
Ev pansiyonculuğunun ve butik otellerin geliştirilmesi.	Koruma amaçlı imar planının olmaması.	"Alaçatı modeli" örneğinin kullanılabilmesi.		Ön çalışma
Club Med'in tekrar faaliyete geçirilmesi için ilgili taraflarla görüşülmesi .	Mal sahibi ile ilgili sorunlar (Kira yerine satış yapmak istenmesi fakat Club Med politikasına uymaması)	- Bölgede yaklaşık 150 kişiye iş imkanı sağlaması (Kuruluş yılı 1963, Türkiye'deki ilk yabancı tesis , 1500 emeklisi var). - Yeni bir tesis yapılmasına gerek olmaması.		Ön çalışma
Tarım uygulamalarının ek değer getirmesini sağlamak (örn. organik tarıma geçiş).		Foça süt ve süt ürünleri kooperatifi gibi başarılı işletmelerin olması.		Ön çalışma
Sardalya yan ürünlerinin geliştirilmesi (balık ve tavuk yemi).	Sermaye ihtiyacı.	Ürünün ekonomik girdi olarak hızlı geri dönüşüm sağlanması.		Ön çalışma
Denetimli dalış okulları için yer belirlenerek faaliyete geçirilmesi.	Bölgede arkeolojik sit alanının çok olması, dalışların kötü niyetli kullanmaya açık olması.	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü'nce hazırlanarak Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne iletilen bir raporun olması.	Belediye, Gençlik ve Spor Bakanlığı, TVKGM.	Çalıştay
Küçük ölçekli sanayi bölgesinin düzenlenmesi.	İzinlerin alınmasında yaşanan sorunlar.	Alanın mevcut olması.	Belediye, TVKGM, Foça Kazı Başkanlığı.	Çalıştay
-Yerel rehberlik sisteminin oluşturulması. -Doğa yürüyüşü ve kuş gözlem yerlerinin belirlenmesi.	-Kurum yetkilendirme sıkıntısı. -Eğitim eksikliği.	İstihdam edilecek personel olması.	Kültür ve Turizm Bakanlığı İlçe Md. Belediye, Halk Eğitim Merkezi, İŞKUR.	Çalıştay
Su ürünleri kooperatifinin balık satışı yapabilmesi için yer düzenlemesinin yapılması.	Yer sıkıntısı, balıkçı sayısının fazla olması.	Ürün bolluğu, yasal olarak üyelerin balıklarını satma mecburiyeti.	Belediye, Su Ürünleri Kooperatifi, Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü	Çalıştay
Deniz akvaryumu yapılması.	Yatırımcı bulunması.	Bakım açısından uygun olması, eğitim amaçlı kullanılabilme.	Belediye, Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü.	Çalıştay
Teknelerin restoran hizmeti vermesinin yaygınlaştırılması.	-Koruma kullanma esaslarına aykırı olması (örnek Gökova'daki balık ekmek teknelerinin kaldırılması). -Ruhsat almada yaşanan sıkıntılar.	Liman dışında böyle bir yasal sıkıntının olmaması.	Belediye, TVKGM, Gezi Tekneleri Kooperatifi.	Çalıştay

6. Ayvalık Adaları Tabiat Parkı

On dokuz ada ve büyük bir denizel koruma alanını içine alan Ayvalık Adaları Tabiat Parkı 17.950 hektara yayılmakta, hem DKMPGM hem de bölge halkı açısından gelir artırıcı potansiyele sahip doğal ve kültürel özellikleri barındırmaktadır.

Öncelikle, Ayvalık ve Cunda'nın Türkiye'de önemli bir turizm ziyaret merkezi olduğu vurgulanmalıdır. Ancak, denizden ve karayolundan ulaşımı mümkün olan Tabiat Parkının bir koruma alanı olarak tanınırlığı gelişmemiş ve markası oluşmamıştır. Mevcut yasal düzenlemeye göre² parkın yurt içi ve yurtdışından genelde mevsimsel dönemde gelen ziyaretçilerinden, girişte günlük kullanım ücreti almak mümkündür. Bunun yanında planda tespit edilmiş karasal noktalardan ve günü birlik tekne, dalış turlarından alınacak "koruma hizmeti bedeli" fiyatlandırması, alandaki mercanlar ve sualtı varlığının korunmasına katkı sağlayabilir. Tabiat Parkı içerisinde geliştirilebilecek günü birlik kullanım alanlarına önemli bir talep olacağı ilgili taraflarca belirtilmiştir.

Ayvalık "lezzetin kenti" olarak (zeytin, zeytinyağı üretimi, ege otları, deniz kestanesi, papalina gibi Ayvalık'la özdeşleşmiş ürünler) tanınsa da, diğer doğal ve kültürel zenginliklerinden yeterince faydalanılmamaktadır. Tabiat Parkının barındırdığı

biyolojik değerlerden (balıklar, mercanlar, kuşlar, yarı sucul ve ormanlık alanlar) ve kent yapısındaki Neo-klasik Rum mimarisinden yola çıkarak turizm çeşitlendirilmesine gidilebilir. Buna paralel olarak hayata geçirilecek faaliyetler hem yerel ekonomiye hem de yetkili kurumun bütçesine kazanç temin edecek şekilde tasarlanabilir. Önceki yıllarda Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından verilen eğitimle ekoturizm alanında rehberlik hizmeti yapabilecek insan kapasitesinin bulunması Ayvalık Adaları Tabiat Parkı için büyük avantajdır. Tabiat Parkında var olan ancak henüz düzenli bir şekilde toplanmayan çam fıstığı, doğal otlar ve deniz kabukluları gibi bazı ürünler, sürdürülebilir kullanım ve denetim koşullarıyla bölgede ek değer yaratabilir.

Coğrafi konumu itibarıyla Ayvalık ve adaları aynı zamanda kuzeyden güneye seyir eden yat ve tekneler için stratejik bir konumdadır. İşletmeye sokulabilecek bir gezer iskele, bu yatların tatlı su, atık su depolama gibi ihtiyaçlarını karşılayabilir ve ekonomik getiri sağlayabilir. Öte yandan, bölgede yapılan görüşmelerde Ayvalık Tabiat Parkı sınırlarında yaşayanların, koruma statüsü gereği sınırlanan faaliyetlerden ötürü mağduriyeti sık sık dile getirilmektedir. Bölgede yaşayanlar Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile gerekli yazışmaları yapmış ve bunu internet sitesi aracılığıyla duyurmuştur.

Tablo 11. Ayvalık Tabiat Parkı'nda DKMPGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Tabiat Parkına Alibey'den (Cunda) ve Çamlık'tan yapılan karasal girişlere kontrol noktaları yerleştirilerek ücretli bilet uygulamasına geçilmesi.	Kontrol sırasında mülkiyetten ötürü doğacak sıkıntılar (tek gün için gelen ziyaretçiler ile alanda tarım yapan, evi, mülkü olan kişilerin ayırt edilmesi için serbest giriş kartı uygulanabilir).	Ayvalık Uzun Devreli Gelişme Planında öngörülmüş ücretli giriş noktaları bulunması.
Yürüyüş /trekking, deniz kanosu, bisiklet, kuş gözlem, Ayvalık'ın jeolojisi odaklı tur güzergâhlarının hayata geçirilerek rehberlik ve bilgilendirme hizmetlerinin fiyatlandırılması.	- Alanın kullanım kapasitesinin belirlenmesi. - Yerel birimlerin bu faaliyetleri yürütme ve koordine etme kapasitesi.	- Gelişme planında yaya rotaları ve bazı tur güzergâhlarının önerilmesi. - ODTÜ'nün "Ekolojik Tur" çalışması gerçekleştirilmesi. - Ayvalık Milli Park İşletmesi kapsamında altyapısı 2008'de hazırlanmış hem denetim hem de eğitim amaçlı 33 kişilik bir yerel rehberler sisteminin olması. - Yerelde kuş gözlem konusunda amatör ve uzmanlardan oluşan STK'ların bulunması. - Bir kaç ayla sınırlı olan turizmin tüm yıla yayılması.
Tabiat Parkına katkı payı olarak; günü birlik teknelerde ve dalış teknelerinde bilet başına veya aylık olarak tahsil edilebilecek belirli bir % nin eklenmesi.	- Kurumsal kapasite eksikliği. - Uygulama ve denetimde yaşanabilecek usulsüzlükler.	- Liman Başkanlığı aracılığıyla yürütülme imkanı. - Ayvalık Milli Park İşletmesi kapsamında altyapısı 2008'de hazırlanmış hem denetim hem de eğitim amaçlı bir yerel rehberler sistemi bulunmakta.

² Uzun Devreli Gelişme Planı, Çevre ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2009.

Tablo 11. Ayvalık Tabiat Parkı'nda DKMPGM tarafından uygulanabilecek ticari faaliyetler (devamı)

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar
Günü birliklerin kurulması ve işletilmesi.	-Eskiden 5 adet olan günü birlik alanın 2009'da revize edilen Uzun Devreli Gelişme Planı'nda kaldırılmış olması. -Bu konuda Belediye'nin yoğun talebi bulunması. Pateriça Ada Derneği'nin de büfe ve benzeri işletmeler için talebi olması.	- Planda "kontrollü kullanım" yerleri olarak belirlenmiş alanların bulunması. - Belirlenecek kriterlere uyan işletmeciyeye verildiği takdirde yereldeki mağduriyet algısının düzeltilmesinde fırsat yaratılması.
İzin rıtifadan gelen gelirlerin (elektrik, su hattı vb.) merkezi bütçe yerine, alandaki kullanıma yönlendirilmesi.	Mevzuat revizyonu gerekmesi.	
Yat bağlama ve tekne çekek yerlerinin artırılarak işletimi.	Yerel balıkçı ve küçük tekne sahiplerinin ekonomik nedenle hoşnutsuzluğu.	Marinalardaki uygulamanın tekne boylarına göre hazırlanmış bir modelinin uygulanabilmesi.
İstanbul'dan güneye seyir eden yatlar veya yabancı tekneler için adalarda, dış denizde bir iskelenin işletilmesi (su alınabilecek, atık su bırakılabilecek vs.).	Adalarda çevre kirliliğine sebep olma ihtimali.	Yüzer iskele sistemi – Datça-Bozburun ÖÇKB de (Selimiye) bir örnek bulunmakta.
-DKMPGM öncülüğünde veya diğer yerel kurumların işbirliği ile gelir getirecek yerlerin işletilebilme imkanının araştırılması. -Zeytin/zeytinyağı müzesi, deniz ve karasal türleri izleme merkezi vb. gibi, idare, tanıtım, bilimsel araştırma ve bilgilendirme amaçlı ve aynı zamanda Ayvalık'a özgü yerel ürünlerin (zeytinyağ, sabun, bal, el ürünleri), satışını sağlayacak birimlerin hayata geçirilmesi.	- Kurumsal kapasite ve finans eksikliği. - Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kullanılabilir uygun alan bulma zorluğu. - Satıştan elde edilecek gelirin koruma alanına yönlendirmesi için mevzuat çalışması.	-Ayvalık Ticaret Odası ile işbirliği yapabilmek (Örn. atıl zeytinyağı fabrikalarından birisi, Badavut'taki eski jandarma karakolu, Patricia, Tımarhane'nin tekrar sağlık/tedavi merkezi olarak kullanılması) -Farklı özellikleri ile öne çıkan yerlerin kullanılma imkanlarının dikkate alınması (örn: Topkapı Sarayındaki Harem gibi, ekstra para verilip girilen "yasak bölgeler")
-Turistlere yönelik fayton veya bisikletle gezi turlarının düzenlenmesi. - Ayvalık ve Cunda'daki tescilli 2100 adet yan yana duran tek parça Neo-klasik Rum yapı stoğunun tanıtılması.	Turizm ve şehir planlamanın entegre bir şekilde tasarımını gerektireceği için birden fazla kurumun onayı, işbirliği, koordinasyonunun sağlanması.	- Cunda ve merkez başta olmak üzere Ayvalık'ta ciddi bir trafik baskısı ve kirlilik sorunu bulunması. - Fayton, at arabaları geleneksel ve sürdürülebilir bir taşıma aracı olarak var olması. - Turistlere yönelik fayton ve bisiklet rotası düzenleme imkanı. - Sadece bir kaç ayla sınırlı turizmin tüm yıla yayılması.
Yüksek ekonomik değeri olan çam fıstığının Milli Parklar tarafından belirlenecek standart ve kotalar çerçevesinde Tabiat Parkından toplanmasına izin verilmesi.	Denetim elemanı ve ekipman ihtiyacı.	Gelişme planına göre şu anda çam fıstığı, doğal otların vb. toplanmasının yasak olması; ancak yerli halkın talebinin bulunması. Hem yöreye katkı sağlayacak, sürdürülebilir bir ekonomik faaliyet olarak hem de DKMPGM'ne fayda sağlayacak bir ticari anlaşma şeklinde tasarlanabilecek bir model olması.
Ayvalık Adaları Tabiat Parkı için İşletme Modeli oluşturması (hediyelik eşya ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması).	Uzun Devreli Gelişme Planı'nın son halinin hazırlanmamış olması.	Daha önce hazırlanmış olan 2 plan bulunması, buna bağlı eksikliklerin biliniyor olması.

Tablo 12. Ayalık Tabiat Parkı'nda yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Zeytin ve zeytinyağı yan ürünlerinin ekonomik açıdan değerlendirilmesi (posasının sobalarda kullanımı, kozmetikte kullanım vb).	İŞKUR, Ticaret Odaları, Kalkınma Ajansları gibi kurumlarla ortak eğitim projeleri gerçekleştirilme imkanı. İŞKUR diğer ilgili kurumlardan fon sağlanabilmesi.	- Ayalık zeytinyağının "Appellation Controlee" (bir çeşit tescil) sahibi olması. -Yörede yüzyıllardır ön plana çıkan ilk ticari ürün olarak işlenmesi. - Zeytin ağacından el işleri üreten zanaatkarların olması nedeniyle atölye kurularak istihdam ve gelir sağlanabilmesi.		Ön çalışma
Dalış parkları ve dalış turizminin geliştirilmesi.	- Zıpkınla avlanmanın, balıkçılığın, gezi teknelerinin yasaklanması, - Bu alanların balıkçılığa kapatılmasının yasal zorlukları. - Denetim bürokrasinin yoğun olması.	- Talep artışı nedeniyle bölge halkının gelir seviyesinin artması. - Belirlenmiş olan 60'a yakın dalış noktasının olması. - Kırmızı mercanın bu bölgede yoğun olarak bulunması. - Tecrübeli dalış okullarının varlığı. - Dalış alanlarının bilinirliği.	Dalış okulları, İlçe Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Belediye, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü, Türkiye Sualtı Federasyonu.	Çalıştay
Rüzgar sörfü yapılacak alanların belirlenmesi ve uygulamaya geçilmesi (İçdeniz, Çamlık bölümü ve Timarhane Adası, Patriça).	- Uzun Devreli Gelişme Planı'nda ve ayrıntılı plan notlarında olmaması. - Yatırımcı eksikliği.	- Uygun rüzgar olması. - Henüz bir surf okulunun bulunmaması.	Belediye, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TVKGM, İlçe Gençlik ve Spor Müdürlüğü.	Çalıştay
Mavi yolculuk (charter) faaliyetinin teşvik edilmesi.	Talep yeterli değil.	Potansiyel olması.	Kültür ve Turizm İlçe Müdürlüğü, Deniz Ticaret Odası.	Çalıştay
Cunda Adası balıkçı barınağı ve Paşa Koyu tekne bağlama olanaklarının geliştirilmesi.	Paşa Koyunda tekne bağlama yapılarının olmayışı ve planlarda yer almaması.	Yeterli sayıda balıkçı barınağı bulunmaması.	Belediye, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TVKGM, Denizcilik, Haberleşme ve Ulaştırma Bakanlığı, Su Ürünleri Kooperatifi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı .	Çalıştay
Patriça köyündeki eski evlerin yapıları bozulmadan restore edilip işlevsel hale getirilmesi.				
Karabaş otu gibi şifalı bitkilerin toplanması ve satışının yaygınlaştırılarak gelir getirici ürünler olması.	- 1. derece doğal sit alanı olması. - Bürokratik engeller (tescilli olmayan yapıların restore edilememesi).	Talep olması.	DKMPGM, Kültür ve Turizm İlçe Müdürlüğü, Üniversitelerin restorasyon ve mimarlık bölümleri, TVKGM.	Çalıştay
Doğaya dost bungalow tipi evler yapılarak alternatif turizmin (örn. Yürüyüş/trekking ve doğa fotoğrafçılığı) geliştirilmesi.	- Tabiat Parkında bitki toplamanın yasak olması. - Kontrol ve denetim zorluğu.	Bu gibi bitkilerin yaygın olarak bulunuyor olması, piyasanın talebi.	DKMPGM, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü.	Çalıştay
Alan kılavuz sisteminin kurulması.	- Uzun Devreli Gelişme Planı ve ayrıntılı plan notlarının olmaması. -Çevreye zarar verme riski. -Uygun güzergah belirleme zorluğu.	-Yeterli talebin olması. -Doğal zenginliğin çeşitliliği.	DKMPGM, Kültür ve Turizm İlçe Müdürlüğü, TVKGM	Çalıştay

Tablo 12. Ayvalık Tabiat Parkı'nda yerel istihdam ve gelir seviyesinin artırılmasına yönelik alternatif faaliyetler (devamı)

Gelir Getirici Faaliyet	Zorluklar / Riskler	Kolaylıklar / Avantajlar	Rol Alabilecek Taraflar	Kaynak
Kuş gözlemciliğinin ve turizminin geliştirilmesi.	-Giriş kapısı kurulması. - Alan kılavuzlarının teknelere alınması konusunda yasal düzenleme eksikliği.	-Rotalar belli. -33 tane alan kılavuzu mevcut.	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, DKMPGM, TVKGM, Kültür veTurizm İlçe Müdürlüğü.	Çalıştay
Seyahat acentalarının alternatif turlar konusunda teşvik edilmesi ve yönlendirilmesi.	- Organizasyon eksikliği. - Sektör olarak bilinmiyor olması. - Alt yapı eksikliği, izleme çalışmalarının olmayışı.	Ayvalık'ta Kuş Gözlem Topluluğu ve bölgede kaydedilmiş kuş 230 türü bulunması.	Kültür veTurizm İlçe Müdürlüğü, DKMPGM, Kuş Gözlem Topluluğu.	Çalıştay
Butik otellerin yaygınlaştırılarak turizm kapasitesinin artırılması.	Talep ve tanıtım eksikliği, Uzun Devreli Gelişme Planı'nda bu faaliyetlerin öngörülmemiş olması.	Yerelde 5 turizm acentasının bulunması.	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, DKMPGM, Kültür veTurizm İlçe Müdürlüğü.	Çalıştay
Kentsel dokunun geliştirilmesi için restorasyon desteği sağlanması.	-1. derece doğal sit alanlarının olması. -Projelendirmede ve restorasyonda finansman bulma imkanı.	-Talep ve deneyim bulunması. -Kültür ve Turizm Bakanlığı hibe imkanı. -TOKİ den düşük faizli kredi sağlanması (projesi varsa).	İşletmeciler, Belediye, yerel halk, Kültür ve Turizm İlçe Müdürlüğü TOKİ.	Ön çalışmave çalıştay

Kaynakça

DKMPGM, 2009. *Uzun Devreli Gelişme Planı*. Ankara.

Keskin, E., Başak, E., Yolak, U., Thomas, L., Bann, C. 2011. *The socio-economic overview and analyses of new income generation activities at Turkish Aegean MPAs. Interim Feasibility report on new income generation activities for each MCPA. Project PIMS 3697: Strengthening the System of Marine and Coastal Protected Areas of Turkey. Technical Report Series 1: 112 pp.*

SAD, 2008. *Foça ÖÇKB Kıyı Alanları Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi Projesi, ÖÇKKB Projesi*. Ankara.

UNDP, 2009. *Strengthening Protected Area Network of Turkey: Catalyzing Sustainability of Marine and Coastal Protected Areas Project. UNDP Project Document*. Ankara.

EK 1. SÜRDÜRÜLEBİLİR VE ÇEVRE DOSTU EKONOMİK FAALİYETLERİN BELİRLENMESİ ÇALIŞTAYLARI KATILIMCI LİSTESİ

12 Nisan 2012, Haliç Park Otel, Ayvalık/Balıkesir

No	Ad-Soyad	Kurum	Görev
1.	Atasay TANRISEVER	Orman ve Su İşleri Bakanlığı 3. Bölge Müdürlüğü Balıkesir Şube Müdürlüğü	Mühendis
2.	Osman DEDE	Balıkesir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Harita Teknikeri
3.	Alper MİRZE	Balıkesir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Şube Müdürü
4.	Ulaş GÖZTAŞ	Ayvalık Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü	Çevre Sağlığı Teknisyeni
5.	Gaye SÖZER	Ayvalık Belediyesi	İmar ve Şehircilik Müdürü İnşaat Mühendisi
6.	Mehmet SIRAY	Ayvalık Ticaret Odası	Oda Meclis Üyesi
7.	Alper TERZİOĞLU	IMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi	Uzman
8.	Maksut Mesut YILDIZ	S.S.Ayvalık Su Ürünleri Kooperatifi	Birlik Tem. Ve Yön.
9.	H. Yasemin GÜNGÖR	Ayvalık İlçesi Turizm Geliştirme ve Altyapı Hizmet Birliği/ Ayvalık İlçe Turizm Danışma Müdürlüğü	Birlik Müdürü/Turizm Danışma Büro Sorumlusu
10.	Nejat ÇINAR	Çöp Madam El Ürünleri İmalat Turizm Sanayi ve Dış Ticaret Limited Şirketi	
11.	Tara HOPKINS	Çöp Madam El Ürünleri İmalat Turizm Sanayi ve Dış Ticaret Limited Şirketi	
12.	Kemal ÇALIŞKAN	Körfez Sualtı Hizm. Ltd. Şti.	Mühendis-Balıkadam
13.	Arif TÜNEK	Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	Başkan
14.	Kadri KAYA	Ayvalık Kuş. Gözlem Top.	
15.	Ahmet DURMAZ	J-Dalis Tur.Tic.Ltd.Sti.	CMAS Eğitmen, Rehber Dalıcı SSI OWI
16.	Ahmet ERTAN	Hürriyet Gzt. DHA	

13 Nisan 2012, Hanedan Otel, Foça/İzmir

No	Ad-Soyad	Kurum	Görev
1.	Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre DİNÇASLAN	İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Müdür
2.	Emrah BATKI	İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Uzman
3.	Bayram ŞAKAR	İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Uzman
4.	Emine Emel Ak	Foça Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü	İlçe Müdürü
5.	Devrim ORALKAN	Foça Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü	Mühendis
6.	Samir BÜYÜKKAYA	Foça İlçe Turizm Danışma Müdürlüğü	Şube Müdürü
7.	Sami BİLGİ	Foça Halk Eğitim Merkez Müdürlüğü	Müdür Yardımcısı
8.	Günay DAĞLI	Foça Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanlığı	G. Sekreter
9.	B Nesimi Ozan VERYERİ	SAD-AFAG- Sualtı Araştırmaları Derneği- Akdeniz Foku Araştırma Grubu	İl. Başkan
10.	Ceyhan ÇETİN	S.S.Foça Merkez Su Ürünleri Kooperatifi	Y.Kurulu Başkanı
11.	Tamer ERDURAN	S.S. Foça Gezi Tekneleri Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	Üye
12.	Fidan DAĞLI	S.S. Foça Gezi Tekneleri Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	Başkan Yardımcısı
13.	Hasan ESER	S.S. İzmir Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifler Birliği	Başkan Vekili
14.	Nevin KÖYLÜ	Foça Yelken İhtisas Kulübü	
15.	Sadık BAŞYİĞİT	Esnaf	
16.	Fuat IŞIK	Palm Beach Otel	Sahibi
17.	Kamile IŞIK	Palm Beach Otel	Sahibi
18.	Seyfi GÜL	Doğan Haber Ajansı	Muhabir
19.	Servet VURAL	Foça Gazetesi	Yönetmen
20.	Gülhan BADUR ÖZDEN	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	Uzman
21.	H. Suda EKİCİ	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	Uzman
22.	Doç.Dr. Harun GÜÇLÜSOY	UNDP/GEF	Proje Yöneticisi
23.	Uğur YOLAK	UNDP/GEF	Proje Danışmanı
24.	Güliden ATKIN GENÇOĞLU	UNDP/GEF	Proje Asistanı
25.	H.Aycan Alp ERÖZALP	UNDP/GEF	Proje Danışmanı
26.	İbrahim YALAVAÇ	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	Harita Mühendisi
27.	Rasim TOKMAK	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	Memur
28.	Murat KARAHAN	Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	Uzman

15 Mart 2012, Yücelen Otel, Akyaka/MUĞLA

Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi

No	Ad-Soyad	Kurum	Görev
1.	Halil KARANFİLOĞLU	Köyceğiz Belediye Başkanlığı	İmar ve Şehircilik Müdürü
2.	Ali ÖZDEMİR	Dalyan Belediye Başkanlığı	Harita Teknikeri
3.	Fahrettin KÜLAHLI	Ortaca Belediye Başkanlığı	Temizlik İşleri Müdürü
4.	Neşet YENER	Köyceğiz Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Eski Başkan
5.	Nurdan KANI	Muğla Üniversitesi	Öğrenci
6.	Mustafa ERCAN	Muğla Ticaret ve Sanayi Odası	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
7.	Seyit HARTÜN	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Memur
8.	Mehmet BOZKURT	Ortaca Ege Haber Gazetesi	Editör
9.	Türkan KAHRAMAN	Ege'de Güneynin Sesi Gazetesi	Muhabir
10.	Ömer KUNDAKÇI	Dalaman Gazetesi	Muhabir

Gökova Özel Çevre Koruma Bölgesi

No	Ad-Soyad	Kurum	Görev
1.	Meltem BİNİŞ	Akyaka Belediye Başkanlığı	Çevre Müdürü
2.	Ramazan KARACAAĞAÇ	Gökova Belediye Başkanlığı	Harita Kadastro Teknikeri
3.	Bahar SUSEVEN	Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği	Dernek Başkanı
4.	Thomas SCHMİTZ	Gökova-Akyaka'yı Sevenler Derneği	Başkan Vekili
5.	Özgür CEYLAN	Gökova RÜZGAR	
6.	Ali KANSU	Marmaris Ticaret ve Sanayi Odası	Yönetim Kurulu Üyesi
7.	Özlem ÇERİ	Muğla Üniversitesi	Öğrenci
8.	Mustafa İLHAN	Güney Ege Kalkınma Ajansı Muğla Yatırım Destek Ofisi	Uzman
9.	Lütfi YILDIZ	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Kaptan

Fethiye-Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesi

No	Ad-Soyad	Kurum	Görev
1.	Güzide ÖZKAYA	Fethiye Belediye Başkanlığı	Şehir Plancısı
2.	Akif ARICAN	Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası	Yönetim Kurulu Başkanı
3.	İkkan BÜYÜKTAHANCI	Fethiye Ticaret ve Sanayi Odası	
4.	Veli UYSAL	Fethiye Esnaf ve Sanatkarlar Odası	Oda Başkan Vekili
5.	Şinasi KILINÇ	Fethiye Esnaf ve Sanatkarlar Odası	Banka Memuru
6.	Osman Nuri ÖTGÖZ	Fethiye Turizm Altyapı Hizmet Birliği	Birlik Başkanı
7.	Ercan ÇINAROĞLU	Fethiye Turizm Altyapı Hizmet Birliği	Uzman
8.	Mehmet UZUNOĞLU	Fethiye Turizm Altyapı Hizmet Birliği	Birlik Koordinasyon Şefi
9.	Bekir ERDOĞAN	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Şube Müdürü

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi

No	Ad-Soyad	Kurum	Görev
1.	Nuri TATLI	Datça Belediye Başkanlığı	İmar ve Şehircilik Müdür V. Mimar
2.	Murat Merdan YÜCEL	Bozburun Belediye Başkanlığı	Fen Memuru
3.	Nail BALCI	Marmaris Deniz Ticaret Odası	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
4.	Ayça Asuman KÖPRÜLÜ	Marmaris ve Çevresi Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birliği	Şehir Plancısı
5.	Tuba ŞİMŞEK	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ÖÇK Şube Müdürlüğü	Uzman
6.	İzzet BULAKKIRAN	Orman Bölge Müdürlüğü Muğla ORKÖY Şube Müdürlüğü	Şube Müdürü
7.	Attila ÜNAL	Orman Bölge Müdürlüğü Muğla ORKÖY Şube Müdürlüğü	Fidanlık Mühendisi
8.	Ahmet BALCI	Muğla Üniversitesi	Öğretim Üyesi
9.	Engin HINÇER		

Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü
Mustafa Kemal Mah. Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı)
9. km (Tepe Prime Yanı) Çankaya/ANKARA
Tel: +90 (312) 222 12 34 Faks: +90 (312) 222 26 61
<http://www.csb.gov.tr/gm/tabiat>

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
Birlik Mahallesi 415. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara
Tel: +90 312 454 1100 Faks: +90 312 496 1463
<http://www.tr.undp.org>
Güçlü bireyler. Güçlü toplumlar.